Smjernice

za primjenu načela oportuniteta krivičnog gonjenja

Podgorica, 2026. godine

SMJERNICE
ZA PRIMJENU NAČELA OPORTUNITETA KRIVIČNOG GONJENJA

Autor:
Prof. dr. Stanko Bejatović

Izdavač:
Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore

Urednik:
Mr Milorad Marković

Lektura:
Milica Vučinić

Dizajn i prelom:
Milica Dervišević

Štampa:
Studio Mouse

Tiraž:
300 primjeraka

Podgorica, 2026. godine

Finansira Evropska unija

EUROL4
EUROPEAN UNION SUPPORT to the Rule of Law in Montenegro

DRŽAVNO TUŽILAŠTVO CRNE GORE

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i ne odražava nužno stavove Evropske unije. Evropska unija ne snosi odgovornost za njen sadržaj.

Sadržaj

Uvodna riječ Vrhovnog državnog tužioca Crne Gore 7

Uvodna riječ autora 9

Osnovna pravila primjene načela oportuniteta krivičnog gonjenja 11

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica 13

Uvod 15

1. Šta je oportunitet krivičnog GONJENJA? 15
2. Zašto primjenjivati oportunitet krivičnog GONJENJA? 16
3. Vidovi načela oportuniteta krivičnog GONJENJA 17
4. Ciljevi primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA 18
5. Opšti uslovi mogućnosti primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA 19
6. Normativni okvir mogućnosti primjene načela kod punoljetnih osumnjičenih lica 20

GLAVA I

Odlaganje krivičnog gonjenja (čl. 272 Zkp) 21

Uslovi mogućnosti odlaganja krivičnog gonjenja i moguće obaveze osumnjičenom 21

1. Krivična djela za koja je moguće odlaganje krivičnog GONJENJA 21
2. Okolnosti koje se cijene u procjeni (ne) cjelishodnosti vođenja krivičnog postupka 23
3. Saglasnost osumnjičenog kao uslov mogućnosti odlaganja krivičnog GONJENJA 24
4. Saglasnost oštećenog kao uslov mogućnosti nalaganja određenih obaveza osumnjičenom 24
5. Obaveze koje se mogu naložiti osumnjičenom 25
   - 5.1. Vrste obaveza 25
   - 5.2. Rok izvršenja naložene obaveze/naloženih obaveza 26
   - 5.3. Način izvršenja naložene obaveze/naloženih obaveza 27
   - 5.4. Pojedine obaveze koje se mogu naložiti osumnjičenom 27
     - 5.4.1. Otklanjanje štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela ili nadoknada pričinjene štete (čl. 272 st. 1 tač. 1 ZKP) 27

5.4.2. Ispunjavanje dospjele obaveze izdržavanja, odnosno druge obaveze utvrđene pravosnažnom sudskom odlukom (čl. 272 st. 1 tač. 2 ZKP) 29
5.4.3. Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (čl. 272 st. 1 tač. 3 ZKP) 31
5.4.4. Obavljanje određenog društveno korisnog ili humanitarnog rada (čl. 272 st. 1 tač. 4 ZKP) 31

GLAVA II

Postupak odlaganja krivičnog gonjenja **33**

1. Predlaganje 33
   1.1. Ko, kada i kako može da predlaže? 33
   1.2. Odluka o predlogu 34
2. Pregovaranje i izbor obaveze (vrsta, način i rok) 34
   2.1. Pregovaranje 34
   2.2. Izbor obaveze (vrsta, način i rok) 35
   2.3. Zapisnik o izjašnjavanju osumnjičenog 36
   2.4. Pozivanje oštećenog radi dobijanja saglasnosti za nalaganje obaveza iz člana 272 stav 1 tač. 3 i 4 ZKP 37
   2.5. Sprovođenje postupka medijacije između oštećenog i osumnjičenog 37
3. RJEŠENJE o odlaganju krivičnog GONJENJA (donošenje, sadržaj i dostavljanje) 39
4. Odbačaj krivične prijave usljed ispunjenosti naložene obaveze iz rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA (sadržaj, dostavljanje i pouke) 40
5. Evidencija o predmetima odloženog krivičnog GONJENJA 41

GLAVA III

Odbačaj krivične prijave iz razloga pravičnosti (čl. 273 ZKP) **43**

GLAVA IV

Sporazum o priznanju krivice i obaveze koje mogu biti naložene u slučajevima odlaganja krivičnog gonjenja **47**

GLAVA V

Načelo oportuniteta i odgovornost pravnih lica za krivična djela **49**

1. Normativni okvir i vidovi načela oportuniteta 49
2. Odbačaj krivične prijave iz razloga necjelishodnosti pokretanja postupka protiv pravnog lica (čl. 46 ZOPLKD) 49
3. Odlaganje krivičnog GONJENJA (čl. 47 ZOPLKD) 51
4. Odgovorno lice u pravnom licu i odlaganje krivičnog GONJENJA pravnog lica 53

GLAVA VI

Druga važna pitanja primjene načela oportuniteta krivičnog gonjenja **55**

1. Rješenje o odbačaju krivične prijave na osnovu primjene načela oportuniteta i načelo *ne bis in idem* 55
2. Troškovi postupka i načelo oportuniteta krivičnog gonjenja 56
3. Oduzimanje predmeta i načelo oportuniteta krivičnog gonjenja 57

DRUGI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja u postupku prema maloljetnicima **61**

1. Normativni okvir i vidovi oportuniteta 61
2. Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti u izviđaju (čl. 66 ZPMUKP) 62
3. Postupak za određivanje vaspitnog naloga u izviđaju – uslovljeni oportunitet u izviđaju (čl. 69 ZPMUKP) 63
   - 3.1. Izvršenje krivičnog djela određene težine i uslovljeni oportunitet 63
   - 3.2. Izvršenje krivične sankcije prema maloljetniku i oportunitet krivičnog GONJENJA 64
   - 3.3. Posljedice (ne) ispunjenja naloženog vaspitnog naloga/naloženih vaspitnih naloga kod uslovnog oportuniteta 65
   - 3.4. Odbačaj krivične prijave i prava lica oštećenog krivičnim djelom 66
4. Postupak za određivanje vaspitnog naloga u pripremnom postupku-uslovljeni oportunitet u pripremnom postupku (čl. 75 ZPMUKP) 67
5. Obustava postupka prema maloljetniku iz razloga cjelishodnosti u pripremnom postupku – bezuslovni oportunitet u pripremnom postupku (čl. 76 ZPMUKP) 68

TREĆI DIO

Obrasci za primjenu oportuniteta krivičnog gonjenja **71**

1. Obrazac rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA 73
2. Obrazac rješenja o odbacivanju krivične prijave 75
3. Obrazac rješenja o odbacivanju krivične prijave iz razloga pravičnosti 77
4. Obrazac obavještenja oštećenom o odbačaju krivične prijave 79

Uvodne riječi

Uvodna riječ Vrhovnog državnog tužioca Crne Gore

Poštovane koleginice i kolege,

Odluka državnog tužioca da u zakonom propisanim slučajevima ne nastavi krivično gonjenje predstavlja jednu od onih procesnih odluka koje zahtijevaju naročitu pažnju, profesionalnu odgovornost i pažljivo sagledavanje svih okolnosti konkretnog slučaja. Upravo zbog toga primjena instituta oportuniteta ne može biti svedena samo na provjeru formalnih zakonskih uslova, već podrazumijeva i procjenu opravdanosti takvog postupanja u svakom pojedinačnom predmetu.

Višegodišnje iskustvo državnih tužilaštava pokazalo je da u primjeni različitih oblika oportuniteta krivičnog GONJENJA i dalje postoje pitanja koja u praksi mogu dovesti do različitih pristupa. Potreba da se takve dileme što više otklone, a državnim tužiocima ponude jasniji i praktično primjenjivi putokazi za postupanje, bila je neposredan povod da Vrhovno državno tužilaštvo inicira izradu ovih Smjernica.

Njihova svrha nije da ograniče zakonom dato ovlašćenje državnog tužioca niti da unaprijed propišu RJEŠENJE za svaki mogući slučaj. Naprotiv, cilj je da pomognu da se diskreciona ocjena zasniva na prepoznatljivim, objektivnim i pravno relevantnim okolnostima i da se time doprinese većoj doslјednosti državnotužilačke prakse.

Pri odlučivanju o primjeni oportuniteta posebno je važno voditi računa o prirodi i težini krivičnog djela, načinu njegovog izvršenja, posljedicama koje su nastupile, ličnosti i ranijem ponašanju osumnjičenog, odnosu prema oštećenom, kao i o javnom interesu i preventivnoj svrsi odluke koja se donosi. Jednako je važno da izbor obaveze, odnosno više obaveza, ne bude rezultat rutinskog postupanja, već da odgovara okolnostima konkretnog predmeta i svrsi zbog koje se ovaj institut primjenjuje.

Posebnu vrijednost Smjernica vidim upravo u njihovoj praktičnoj funkciji. One treba da posluže kao podrška državnim tužiocima u situacijama u kojima zakon ostavlja prostor za procjenu, da doprinesu većoj predvidivosti postupanja i da istovremeno omoguće očuvanje individualnog pristupa svakom predmetu.

Dosljedna i pažljivo obrazložena primjena oportuniteta značajna je ne samo za efikasnost rada Državnog tužilaštva, već i za očuvanje povjerenja građana u pravično, jednako i zakonito postupanje.

Njihova vrijednost upravo je u spoju stručnog pristupa i iskustava proisteklih iz svakodnevne državnotužilačke prakse. U tom smislu zahvaljujem prof. dr. Stanku Bejatoviću na stručnom radu uloženom

u pripremu Smjernica, kao i državnim tužiocima koji su svojim iskustvom i sugestijama doprinijeli njihovom oblikovanju.

Očekujem da će ovaj dokument imati stvarnu praktičnu vrijednost i pomoći državnim tužiocima da u svakodnevnom radu donose odluke koje će biti ne samo zakonite, već i dosljedne, obrazložene i primjerene okolnostima konkretnog slučaja.

Vrhovni državni tužilac

Mr Milorad MARKOVIĆ

Uvodna riječ autora

Jedna od važnijih osobenosti važećeg teksta Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore[1] (u daljem tekstu: ZKP) kao i njegovog prethodnika (Zakonika o krivičnom postupku iz 2003. god.)[2] je ozakonjene novog vida načela oportuniteta krivičnog GONJENJA[3] kod punoljetnih osumnjičenih lica (Odlaganje krivičnog GONJENJA). Riječ je o ključnom vidu načela oportuniteta krivičnog GONJENJA (u daljem tekstu: načelo) kod punoljetnih osumnjičenih lica koje je po prvi put u krivičnom procesnom zakonodavstvu Crne Gore normirano Zakonikom o krivičnom postupku iz 2003. god. Nakon ozakonjenja ovog vida načela oportuniteta krivičnog GONJENJA nijedna od kasnijih zakonodavnih intervencija u ovom zakonskom tekstu nije dovodila u pitanje opravdanost njegovog postojanja. Naprotiv. Imajući u vidu kriminalno-političke razloge njegovog ozakonjenja kao i postignute rezultate u njegovoj primjeni u relevantnom komparativnom krivičnom procesnom zakonodavstvu došlo je do širenja polja mogućnosti primjene ovog vida načela. Zahvaljujući takvom, sasvim opravdanom, trendu važeći ZKP u članu 19 (Načelo legaliteta krivičnog GONJENJA) propisuje dužnost državnog tužioca da „preduzme krivično gonjenje kad postoje osnovi sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, ako ovim zakonikom nije određeno drugačije." Ovo ovlašćenje državnog tužioca predviđeno je u članu 272 ZKP kao tzv. „uslovljeni" oportunitet pod nazivom „Odlaganje krivičnog GONJENJA" kod krivičnih djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina i u članu 273 ZKP kao tzv. „čist" oportunitet (Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti) za krivična djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

Zakonske mogućnosti primjene odlaganja krivičnog GONJENJA, kao primarnog vida načela oportuniteta krivičnog GONJENJA i pored proteka preko dvadeset godina od njegovog ozakonjenja još uvijek nijesu u skladu sa kriminalno-političkim razlozima koji ga opravdavaju niti u skladu sa njegovom primjenom u relevantnom komparativnom krivičnom procesnom zakonodavstvu[4] i one se kao takve u praksi koriste u procentu koji se kreće oko 7% ukupnog broja podnijetih krivičnih prijava. Uz ovakav obim njegove primjene prisutna je i neujednačenost njegove primjene između pojedinih osnovnih državnih tužilaštava i odsustvo nalaganja obaveze „da obavi određeni društveno korisni ili humanitarni rad" iz tač. 4 stava 1 člana 272 ZKP kao i skoro samo simboličan broj i procenat nalaganja obaveza

1 „Službeni list Crne Gore", br. 057/09 od 18.08.2009, 049/10 od 13.08.2010, 047/14 od 07.11.2014, 002/15 od 16.01.2015, 035/15 od 07.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 028/18 od 27.04.2018, 116/20 od 04.12.2020, 145/21 od 31.12.2021, 054/24 od 11.06.2024, 132/26 od 09.09.2026

2 „Službeni list RCG", br. 71/03 i 47/06

3 Važeći ZKP, za razliku od Zakonika o krivičnom postupku iz 2003. god. ne koristi termin oportunitet krivičnog GONJENJA već isti označava sa terminima „Odlaganje krivičnog GONJENJA" i „Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti."

4 Vidi: Bejatović, S., Načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA kao instrumenat efikasnosti državne reakcije na kriminalitet (Norma i praksa), U: „Krivičnoprocesni instrumenti državne reakcije na kriminalitet (Norma i praksa)", Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu-Centar za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske, Beograd, 2022. god

iz tač. 1 i 2 stava 1 člana 272 ZKP (Otklanjanje štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela ili nadoknada pričinjene štete odnosno Ispunjavanje dospjele obaveze izdržavanja, odnosno druge obaveze utvrđene pravosnažnom sudskom odlukom). Iz navedenih razloga, imajući pritom u vidu uočene probleme i dileme u praksi u primjeni načela oportuniteta, prije svega odlaganja krivičnog GONJENJA kao njegovog ključnog vida, ukazala se potreba za izradom Smjernica za primjenu načela oportuniteta krivičnog GONJENJA (u daljem tekstu: Smjernice) kojima treba da se otklone, ili barem pokušaju otkloniti dileme koje se javljaju u njegovoj praktičnoj primjeni i tako omogući državnim tužiocima primjena ovog načela u skladu sa ciljevima koji ga opravdavaju.

Dva su ključna cilja koja treba da se postignu izradom Smjernica i njihovim predstavljanjem nosiocima državnotužilačke funkcije. Prvi cilj je da se obezbijede preduslovi za primjenu načela oportuniteta krivičnog gonjenja u skladu sa kriminalno-političkim razlozima njegovog normiranja što je posebno važno s obzirom na činjenicu da i pored proteka više od dvadeset godina od normiranja njegovog ključnog vida kod punoljetnih osumnjičenih lica (uslovno odlaganje krivičnog GONJENJA) i dalje postoje određene dileme i sporna pitanja u primjeni odredaba člana 272 i člana 273 ZKP, a i njegov obim primjene nije u skladu sa kriminalno-političkim razlozima koji ga opravdavaju. Drugi cilj je da se obezbijedi ujednačena primjena načela na cijelom prostoru Crne Gore.

Na kraju želim da uputim riječi zahvalnosti Miloradu Markoviću, vrhovnom državnom tužiocu Crne Gore i državnim tužiocima ovog tužilaštva na pruženoj pomoći u pisanju Smjernica i datim sugestijama povodom njihovog sadržaja.

Tekst Smjernica je rezultat našeg zajedničkog rada.

Više sam nego siguran da ćemo relativno brzo nakon predstavljanja Smjernica moći da konstatujemo da su ostvareni ciljevi njihove izrade i predstavljanja i da imamo primjenu načela oportuniteta u skladu sa kriminalno-političkim razlozima koji ga opravdavaju.

U Podgorici,
septembra 2026. godine

Prof. dr. Stanko BEJATOVIĆ

Osnovna pravila primjene načela oportuniteta krivičnog gonjenja

Osnovna pravila primjene načela oportuniteta krivičnog gonjenja

Pri odlučivanju da li ili ne u konkretnoj krivičnoj stvari primijeniti oportunitet krivičnog GONJENJA treba uzeti u obzir i sljedeća opšta pravila primjene oportuniteta krivičnog GONJENJA:

1. Oportunitet krivičnog GONJENJA nije obaveza već mogućnost koju državni tužilac može da koristi samo u zakonom predviđenim slučajevima i pod uslovom da procijeni da ne bi bilo cjelishodno pokretati i voditi krivični postupak i pored toga što su se stekli svi zakonom predviđeni uslovi za to.
2. Postizanje svrhe kažnjavanja i bez vođenja krivičnog postupka i povećanje efikasnosti krivičnog postupka su ciljevi koji treba da se postignu rješenjem krivične stvari primjenom oportuniteta krivičnog GONJENJA.
3. Primjena oportuniteta krivičnog GONJENJA samo radi postizanja efikasnosti krivičnog postupka ili radi uplate određenog novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove je suprotna suštini načela oportuniteta krivičnog GONJENJA i predstavlja njegovu zloupotrebu.
4. Odluka državnog tužioca o primjeni oportuniteta krivičnog GONJENJA mora da bude pravična i ne smije da se pretvori u negiranje pravde.
5. Oportunitet krivičnog GONJENJA nije procesno pravo osumnjičenog već procesna mogućnost državnog tužioca.
6. Državni tužilac ne smije da primijeni oportunitet krivičnog GONJENJA radi izbjegavanja eventualne oslobađajuće presude.
7. Obaveza je državnog tužioca da upozna oštećenog sa njegovim pravima u vezi sa imovinskopravnim zahtjevom.
8. Načelo ne bis in idem važi i u slučajevima rješenja krivične stvari oportunitetom krivičnog GONJENJA.
9. Osumnjičeni mora da bude svjestan šta dobija, a šta gubi primjenom odlaganja krivičnog GONJENJA i mora biti upoznat sa posljedicama prihvatanja, odnosno neprihvatanja odlaganja krivičnog GONJENJA.
10. Državni tužilac ne smije da zloupotrebi neznanje ili neiskustvo osumnjičenog u cilju primjene odlaganja krivičnog GONJENJA.
11. Državni tužilac ne smije da preuveličava nivo sumnje, niti značaj dokaza kojima raspolaže kada predlaže odlaganje krivičnog GONJENJA, niti smije da prejudicira ishod eventualnog krivičnog postupka.

12. Prilikom primjene odlaganja krivičnog GONJENJA, državni tužilac treba da vodi računa o pravima oštećenog i prvenstveno razmotri nalaganje obaveze otklanjanja štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela ili naknade pričinjene štete oštećenom.
13. U odlučivanju o primjeni načela oportuniteta krivičnog GONJENJA u postupku prema maloljetnicima državni tužilac za maloljetnike mora da uzme u obzir i činjenicu da li se time utiče na razvoj i jačanje lične odgovornosti maloljetnika, na vaspitanje i pravilan razvoj njegove ličnosti kako ubuduće ne bi činio krivična djela.

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica

Oportunitet i punoljetna lica

Uvod

1. Šta je oportunitet krivičnog GONJENJA?

Nekoliko je osnovnih načela krivičnog postupka kojima se rukovodi državni tužilac u vršenju funkcije krivičnog GONJENJA za krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti. Jedno od njih je načelo legaliteta. Prema istom dužnost je državnog tužioca da „preduzme krivično gonjenje kad postoje osnovi sumnje[5] da je određeno lice učinilo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, ako ovim zakonikom nije određeno drugačije." (čl. 19 ZKP). Ovaj izuzetak je načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA. Za razliku od načela legaliteta koje obavezuje državnog tužioca da preduzme krivično gonjenje ako postoje osnovi sumnje da je učinjeno određeno krivično djelo, načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA omogućava državnom tužiocu da odluku o preduzimanju krivičnog GONJENJA donese u skladu sa svojom ocjenom cjelishodnosti krivičnog GONJENJA u konkretnoj krivičnoj stvari. Naravno ovo samo pod uslovom da su ispunjene i druge zakonom predviđene pretpostavke za primjenu načela što je u zavisnosti od činjenice o kojem njegovom vidu je riječ. Načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA sadrži ovlašćenje državnog tužioca da po diskrecionoj odluci odluči o vršenju funkcije krivičnog GONJENJA. Normirano je kao izuzetak koji može da bude primijenjen samo u onim slučajevima kada je to predviđeno ZKP i kada bi procesuiranje konkretnog krivičnog slučaja bilo društveno neopravdano, odnosno kada bi bilo više štete nego koristi od procesuiranja predmetne krivične stvari. Načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA sadrži ovlašćenje državnog tužioca da diskreciono odluči o vršenju funkcije krivičnog gonjenja.

Dakle, legalitet je obaveza/dužnost državnog tužioca a oportunitet je njegovo diskreciono pravo koje može ali ne mora da koristi.

Ovo ovlašćenje državnog tužioca predviđeno je u članu 272 ZKP kao tzv. „uslovljeni" oportunitet krivičnog GONJENJA pod nazivom „Odlaganje krivičnog GONJENJA" kod krivičnih djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina i u članu 273 ZKP kao tzv. „čist" oportunitet krivičnog GONJENJA (Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti) za krivična djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

Načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA predstavlja jedan od oblika diverzionih postupaka koji su u funkciji veće efikasnosti, ubrzanja i pojednostavljenja rada krivičnog pravosuđa, oslobađanjem državnih tužilaca i sudova od rada na predmetima u vezi sa lakšim i srednje teškim krivičnim slučajevima. Oportunitetom krivičnog GONJENJA, kao i drugim diverzionim modelima ostvaruje se svrha

5 Osnovi sumnje kao uslov djelovanja načela legaliteta krivičnog GONJENJA postoje u onom slučaju kada se raspolaže činjenicama koje posredno ukazuju da je učinjeno krivično djelo ili da je određeno lice učinilac krivičnog djela.

pojednostavljenja krivičnog postupka u skladu sa Preporukom br. P. (87)18 Komiteta ministara Savjeta Evrope.[6]

2. Zašto primjenjivati oportunitet krivičnog GONJENJA?

Nije mali broj razloga koji govore u prilog opravdanosti primjene oportuniteta krivičnog GONJENJA u slučajevima kada su ispunjeni zakonom predviđeni uslovi za njegovu primjenu. Među njima poseban značaj imaju sljedeći:

Prvo, izbjegava se pokretanje i vođenje krivičnog postupka koji sam po sebi povlači brojne negativnosti ne samo za okrivljeno lice već i za nemali broj drugih krivičnoprocesnih subjekata konkretne krivične stvari;

Drugo, efikasno se postiže svrha kažnjavanja u konkretnoj krivičnoj stvari;

Treće, ništa se ne mijenja u statusu osumnjičenog lica po pitanju njegovog rada, porodice i drugih načina njegovog svakodnevnog funkcionisanja;

Četvrto, u funkciji je efikasnosti krivičnog postupka kao jednog od ključnih međunarodnih pravnih standarda u ovoj oblasti[7];

Peto, postupak rješenja konkretne krivične stvari je efikasan i ekonomičan;

Šesto, državnom tužiocu i sudu ostaje više vremena da se bave težim krivičnim stvarima;

Sedmo, pruža se mogućnost da se relativno brzo saniraju posljedice izvršenog krivičnog djela prema licu oštećenom krivičnim djelom na šta težište stavljaju ključna međunarodna pravna akta u ovoj oblasti, prije svega Direktiva 2012/29;[8]

Osmo, ne samo da se smanjuju troškovi države na polju borbe protiv kriminaliteta već se i obezbjeđuju dodatna sredstva za funkcionisanje humanitarnih organizacija, fondova i javnih ustanova uplatom novčanih iznosa u njihovu korist;

Deveto, izvršeno krivično djelo ne ostavlja skoro nikakve posljedice na njegovog izvršioca koji se smatra neosuđivanim;

6 Usvojena od strane Komiteta ministara Savjeta Evrope na 410. sjednici održanoj 17. septembra 1987. god.

7 Bugarski, T., Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima i lice oštećeno krivičnim djelom, U: „Žrtva krivičnog djela i krivičnoprocesni instrumenti zaštite – Međunarodni pravni standardi, regionalna krivična zakonodavstva, primjena i mjere unapređenja i zaštite", Misija OEBS-a u Srbiji, Beograd, 2020., str. 329-342.

8 Riječ je o Direktivi Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. oktobra 2012. god. kao ključnom međunarodnom pravnom aktu kojim su uspostavljeni minimalni standardi u pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta s ciljem da se žrtvama krivičnih djela garantuje adekvatna informacija, pomoć i zaštita, kao i mogućnost da učestvuju u krivičnom postupku.

Deseto, postignuti rezultati primjene načela u kompetentnom komparativnom krivičnom procesnom zakonodavstvu.[9]

Navedene razloge državni tužilac treba da uzme u obzir uvijek kada odlučuje o predmetnoj krivičnoj stvari u kojoj su ispunjeni zakonom predviđeni uslovi za primjenu načela oportuniteta krivičnog GONJENJA.

3. Vidovi načela oportuniteta krivičnog GONJENJA

Posmatrano sa aspekta kako maloljetnih tako i punoljetnih osumnjičenih-okrivljenih lica četiri su moguća vida oportuniteta krivičnog GONJENJA. Prvi je onaj koji kao uslov za moguću primjenu ima težinu krivičnog djela koja se cijeni sa aspekta propisane krivične sankcije. Drugi vid načela je onaj koji za osnovu moguće primjene ima kako težinu krivičnog djela cijenjenu sa aspekta propisane krivične sankcije tako i sa aspekta držanja učinioca nakon preduzimanja radnje krivičnog djela. Treći vid je onaj koji za osnov svoje moguće primjene ima kako ličnost učinioca krivičnog djela (maloljetno ili punoljetno lice), tako i težinu novoizvršenog krivičnog djela i status njegovog izvršioca u odnosu na ranije izvršeno krivično djelo. Četvrti vid načela je prisutan kod maloljetnih osumnjičenih-okrivljenih lica i zavisan je od faze postupka (Izviđaj-Pripremni postupak).

Shodno iznesenim kriterijumima dva su moguća vida načela oportuniteta krivičnog GONJENJA kod punoljetnih osumnjičenih lica. To su tzv. „uslovljeni oportunitet" (Odlaganje krivičnog GONJENJA) po kojem državni tužilac može da ga koristi tek nakon što osumnjičeni prihvati a potom i izvrši jednu ili više od predviđenih obaveza (čl. 272 ZKP). Drugi vid je tzv.„čist oportunitet"(Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti) prema kojem državni tužilac može, ali ne mora, da odbaci krivičnu prijavu bez bilo kakvih uslovljavanja (čl. 273 ZKP).

Pitanja oportuniteta krivičnog GONJENJA kod maloljetnih osumnjičenih-okrivljenih lica normirana su u članovima 66, 69, 75 i 76 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (u daljem tekstu: ZPMUKP)[10] kao primarnom izvoru prava kojim se reguliše krivičnopravni status maloljetnika, s tim da se „Na pitanja koja nijesu uređena ovim zakonom primjenjuje Krivični zakonik, Zakonik o krivičnom postupku i zakon kojim se uređuje izvršenje kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti." (čl. 7 ZPMUKP). Shodno tome, u primjeni odredaba ZPMUKP o načelu oportuniteta krivičnog GONJENJA shodnu primjenu imaju i stavovi izneseni u Smjernicama koji se tiču načela oportuniteta krivičnog GONJENJA kod punoljetnih osumnjičenih lica.

Prema navedenim odredbama ZPMUKP četiri su moguća vida načela oportuniteta krivičnog GONJENJA u postupku prema maloljetnicima. Pojedinačno posmatrano to su:

- *Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti u izviđaju – bezuslovni oportunitet u izviđaju (čl. 66 ZPMUKP).*

9 Vidi: Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima – Regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primjeni, Misija OEBS-a u Srbiji, Beograd, 2017. god.

10 „Sl. list CG", br. 64/2011, 1/2018 i 64/2026.

- *Postupak za određivanje vaspitnog naloga u izviđaju – uslovljeni oportunitet u izviđaju (čl. 69 ZPMUKP).*
- *Postupak za određivanje vaspitnog naloga u pripremnom postupku – uslovljeni oportunitet u pripremnom postupku (čl. 75 ZPMUKP)*
- *Obustava postupka prema maloljetniku iz razloga cjelishodnosti u pripremnom postupku – bezuslovni oportunitet u pripremnom postupku (čl. 76 ZPMUKP).*

Uslovi mogućnosti primjene svakog od navedenih vidova načela oportuniteta su različiti ali su ciljevi identični.

4. Ciljevi primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA

Dva su ključna cilja koja treba da budu postignuta rješenjem krivične stvari primjenom načela oportuniteta krivičnog GONJENJA. Prvi je postizanje svrhe kažnjavanja u konkretnoj krivičnoj stvari i bez pokretanja i vođenja krivičnog postupka. Drugi je povećanje efikasnosti krivičnog pravosuđa oslobađanjem državnih tužilaca i sudova od rada na predmetima u vezi sa lakšim i srednje teškim krivičnim slučajevima.[11] Ova dva cilja se moraju cijeniti istovremeno, a ne pojedinačno. **Državni tužilac nije ovlašćen da primijeni načelo oportuniteta rukovodeći se isključivo i samo principom efikasnosti krivičnog postupka.**

Za razliku od nekih komparativnih krivičnoprocesnih zakonodavstava ZKP ne predviđa primjenu načela oportuniteta radi postizanja nekih političkih ciljeva ili efekata sličnih onima koje proizvodi primjena pojedinih krivičnopravnih instituta zbog kojih izostaje kažnjavanje u okončanom krivičnom postupku[12]. S obzirom na ovo, kada je riječ o ciljevima primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA, posmatrano uopšte, neophodno je da državni tužilac vodi računa i o zahtjevu pravičnosti, načelu jednakosti svih građana pred zakonom, o principu pravne sigurnosti, odnosno moralnom zahtjevu da okrivljeni bude kažnjen, moralnom zadovoljenju oštećenih i mogućnosti njihovog obeštećenja. U tom smislu, od posebnog značaja je koncept restorativne pravde koja ima za cilj uspostavljanje ravnoteže narušene izvršenjem krivičnog djela između društvene zajednice, učinioca i oštećenog. Taj cilj se ostvaruje uspostavljanjem kontakta između žrtve i učinioca i njihovog mogućeg dogovora uz posredovanje državnog tužioca usmjerenog na prevazilaženje međusobnog konflikta, popravljanje njihovog odnosa i otklanjanje štetnih posljedica.

11 Vidi: Miljuš, I., Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i efikasnost rješenja krivične stvari, U: „Dvije decenije reforme kaznenog zakonodavstva – Iskustva i pouke", Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2023. god., str. 54-372.

12 Vidi: Čvorović, D., Kriminalno-politička opravdanost, svrha i oblici načela oportuniteta krivičnog GONJENJA, U: „Oportunitet krivičnog gonjenja", Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu-Udruženje javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca Srbije, Beograd, 2009., str. 73-87.

5. Opšti uslovi mogućnosti primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA

Za razliku od načela legaliteta koje obavezuje državnog tužioca da uvijek preduzme krivično gonjenje ukoliko su ispunjeni činjenični i pravni uslovi, načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA omogućava ovlašćenom državnom tužiocu da odluku o krivičnom gonjenju donese u skladu sa ocjenom o cjelishodnosti krivičnog GONJENJA u konkretnom slučaju-konkretnoj krivičnoj stvari. Međutim, to ne znači da državni tužilac, u slučaju primjene načela oportuniteta krivičnog gonjenja, ima pravo na proizvoljan ili samovoljan izbor između GONJENJA i negonjenja. On ima samo pravo na ocjenu da li je krivično gonjenje u konkretnoj krivičnoj stvari cjelishodno ili ne. Shodno tome, državni tužilac prije nego što primijeni načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA, mora da utvrdi da li postoje činjenični i pravni uslovi za njegovu primjenu. Pojedinačno posmatrano to su:

- ***Postojanje osnova sumnje da se protiv određenog lica može voditi krivični postupak za određeno krivično djelo.*** Postojanje osnova sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo. Bez postojanja ovog stepena sumnje nema mogućnosti pokretanja i vođenja krivičnog postupka uopšte a time ni primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA kao načina rješavanja konkretne krivične stvari.
- ***Da se osnovi sumnje odnose na krivično djelo za koje je ZKP predviđena mogućnost primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA***, tj. da je u pitanju krivično djelo za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, odnosno kazna zatvora do tri godine.
- ***Odsustvo okolnosti koje isključuju krivično gonjenje u konkretnoj krivičnoj stvari*** (npr. zbog zastarjelosti, amnestije ili pomilovanja).
- ***Necjelishodnost preduzimanja krivičnog GONJENJA.*** Procjena državnog tužioca da nije cjelishodno pokretati i voditi krivični postupak u konkretnoj krivičnoj stvari s obzirom na:
  - prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je izvršeno,
  - posljedice krivičnog djela,
  - ličnost učinioca krivičnog djela (da li se radi o primarnom učiniocu ili o povratniku, da li je prema istom ranije primjenjivano načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA, ponašanje učinioca poslije izvršenog krivičnog djela, spremnost da otkloni posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela, izraženo kajanje i sl.),
  - da li se s obzirom na okolnosti koje se tiču krivičnog djela i ličnosti učinioca, primjenom oportuniteta može postići svrha kažnjavanja iz člana 32 Krivičnog zakonika (u daljem tekstu: KZ)[13]
  - dejstvo krivičnog postupka na javnost,
  - razloge procesne ekonomije i probleme koji nastaju usljed dugih krivičnih postupaka, kao i srazmjernost troškova krivičnog postupka i očekivanih efekata suđenja,
  - i druge okolnosti od značaja za pravilnu procjenu.

13 „Sl. list Crne Gore", br. 70/2003, 13/2004, 47/2006, 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 – drugi zakon, 40/2013, 56/2013, 14/2015, 42/2015, 58/2015, 44/2017, 49/2018, 3/2020, 26/2021, 144/2021, 145/2021 i 110/2023

- Procjena se vrši analizom navedenih elemenata tako što se utvrđuje da li bi u konkretnom slučaju bilo više štete nego koristi od krivičnog GONJENJA.

U svakom slučaju primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA državni tužilac mora istovremeno cijeniti sve uslove za primjenu i u odluci navesti razloge o postojanju, odnosno ispunjenosti četiri navedena osnovna uslova.

Uslovi i ciljevi oportuniteta krivičnog GONJENJA moraju da budu međusobno usklađeni. Tako na primjer, državni tužilac nije ovlašćen da primijeni načelo oportuniteta rukovodeći se isključivo principom efikasnosti krivičnog postupka.

Pri odlučivanju da li će primijeniti odlaganje GONJENJA, državni tužilac pored formalnih uslova posebno mora voditi računa o interesima oštećenog, naročito o tome da li se šteta može nadoknaditi-sanirati na ovaj način.

6. Normativni okvir mogućnosti primjene načela kod punoljetnih osumnjičenih lica

Dva su normativna akta (zakonski i podzakonski) koja regulišu pitanja mogućnosti rješavanja krivične stvari osumnjičenog punoljetnog lica primjenom načela oportuniteta krivičnog GONJENJA. To su:

1. Zakonik o krivičnom postupku;
2. Pravilnik o odloženom krivičnom gonjenju koji je na osnovu člana 272 stav 5 ZKP donijelo Ministarstvo pravde (u daljem tekstu: Pravilnik)[14] kojim su „bliže uređena pitanja načina sprovođenja radnji u primjeni odlaganja krivičnog GONJENJA, način ispunjenja obaveza u vezi sa odloženim krivičnim gonjenjem, sadržaj rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA i druga pitanja od značaja za odloženo krivično gonjenje“ (čl. 1 Pravilnika).

14 „Sl. list Crne Gore“, br. 60/2010

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica

Uslovi odlaganja krivičnog gonjenja

GLAVA I

ODLAGANJE KRIVIČNOG GONJENJA (ČL. 272 ZKP)

Uslovi mogućnosti odlaganja krivičnog gonjenja i moguće obaveze osumnjičenom

1. Krivična djela za koja je moguće odlaganje krivičnog GONJENJA

Državni tužilac može odložiti krivično gonjenje za krivična djela za koja je **propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina**, ukoliko osumnjičeni prihvati da ispuni jednu ili više zakonom propisanih obaveza (čl. 272 st. 1 ZKP), što predstavlja formalni uslov za primjenu instituta odlaganja krivičnog GONJENJA.

Pored ocjene ispunjenosti drugih uslova, kao i ocjene cjelishodnosti krivičnog GONJENJA, o čemu je bilo riječi, državni tužilac prilikom primjene odlaganja krivičnog GONJENJA mora prije svega utvrditi i ispunjenost formalnog uslova iz člana 272 stav 1 ZKP. Iako ovaj formalni uslov, na način kako je propisan u ZKP, djeluje jasno, praksa je pokazala da mogu da postoje određene dileme u pogledu tumačenja ove odredbe. To su:

Prvo, imajući u vidu da je ovaj formalni uslov predviđen alternativno, a ne kumulativno propisanim kaznama, u praksi su moguće dileme na pitanje: **Da li je primjena odlaganja krivičnog GONJENJA moguća za krivična djela za koja je novčana kazna, kao sporedna, kumulativno propisana uz kaznu zatvora**, u kom slučaju je njeno izricanje obavezno? Pitanje je posebno aktuelno u situaciji kada se radi o kazni zatvora znatno kraćoj od pet godina.[15] Jezičko tumačenje ove norme daje nesporan odgovor na ovako postavljeno pitanje, a to je da kod tih krivičnih djela nema mogućnosti odlaganja krivičnog gonjenja.

Drugo, odlaganje krivičnog GONJENJA, bez obzira na ispunjenost formalnog uslova, **nije moguće kod krivičnih djela za koja je obavezno izricanje mjere bezbjednosti zabrane upravljanja**

15 Vidi npr. krivično djelo Nedozvoljeno bavljenje privrednom, bankarskom, berzanskom i djelatnošću osiguranja iz člana 266 stav 1 KZ

motornim vozilom, imajući u vidu da ovu mjeru može izreći samo sud, uz kaznu, uslovnu osudu, sudsku opomenu ili oslobađanje od kazne.[16]

Treće, kada su u pitanju krivična djela kod kojih je **obavezno izricanje mjere bezbjednosti oduzimanja predmeta,** prilikom odlaganja krivičnog GONJENJA treba razlikovati dvije situacije – da li se radi o predmetima čije je oduzimanje po zakonu neophodno u smislu člana 477 ZKP ili je u pitanju obavezna mjera bezbjednosti oduzimanja predmeta u smislu člana 75 KZ. **U oba slučaja je moguća primjena odlaganja krivičnog GONJENJA**, ukoliko su ispunjeni svi drugi uslovi, s tim da se postavlja pitanje nadležnosti organa kod oduzimanja predmeta o čemu će biti više riječi u poglavlju pod nazivom „Oduzimanje predmeta."

Četvrto, u slučaju sticaja krivičnih djela moguća je primjena odlaganja krivičnog GONJENJA pod pretpostavkom ispunjenosti formalnog uslova za svako krivično djelo. Međutim, u tom slučaju potrebno je posebno cijeniti prirodu i težinu krivičnih djela u sticaju, okolnosti njihovog izvršenja, posljedice i međusobnu povezanost krivičnih djela. Navedene okolnosti se cijene prvo pojedinačno za svako krivično djelo iz sticaja a potom u njihovoj međusobnoj povezanosti. Takođe treba uzeti u obzir i činjenicu cjelishodnosti preduzimanja krivičnog GONJENJA sa aspekta javnog interesa u takvim krivičnim slučajevima i sve to treba da bude posebno obrazloženo u slučaju odlaganja krivičnog GONJENJA. S obzirom na sve ovo **državni tužioci treba da imaju restriktivan pristup pri odlučivanju o primjeni oportuniteta kod krivičnih djela u sticaju.**

Kada je riječ o krivičnom djelu kao uslovu mogućnosti odlaganja krivičnog GONJENJA pored vrste i iznosa kazne propisane za isto treba uzeti u obzir i sljedeće okolnosti:

- prirodu i težinu krivičnog djela (da li se npr. radi o krivičnim djelima izvršenim u vezi sa vršenjem službene, profesionalne ili druge dužnosti, zloupotrebom ovlašćenja ili povjerenja, ili o krivičnim djelima kojima se zadire u integritet i zakonitost vršenja službe kod kojih treba imati restriktivan pristup pri odlučivanju o primjeni oportuniteta),
- način i okolnosti izvršenja djela,
- posljedicu djela,
- prirodu i značaj zaštićenog dobra,
- da li je odlaganje krivičnog GONJENJA u konkretnoj krivičnoj stvari u funkciji očuvanja povjerenja u zakonito, jednako i dosljedno postupanje institucija,
- kako bi javnost prihvatila odlaganje krivičnog GONJENJA za predmetno krivično djelo.

Navedene okolnosti državni tužilac treba prvo da cijeni pojedinačno a potom u njihovoj međusobnoj povezanosti.

16 Član 68 stav 4 KZ

2. Okolnosti koje se cijene u procjeni (ne) cjelishodnosti vođenja krivičnog postupka

Prilikom donošenja odluke o odlaganju krivičnog GONJENJA, državni tužilac je dužan da u svakom konkretnom slučaju cijeni ličnost osumnjičenog, kao jednu od neizostavnih okolnosti u sklopu procjene (ne) cjelishodnosti preduzimanja krivičnog GONJENJA. Takođe, ocjena ličnosti osumnjičenog treba da bude i predmet razmatranja državnog tužioca prilikom izbora vrste obaveze iz člana 272 stav 1 ZKP.

Prilikom ocjene ličnosti osumnjičenog, državni tužilac treba da ima u vidu okolnosti iz člana 42 KZ (Opšta pravila o odmjeravanju kazne). **Shodno tome, državni tužilac u svakom konkretnom slučaju treba naročito da cijeni:**

- **Lične prilike osumnjičenog** – godine života, zdravstveno stanje, stepen obrazovanja, materijalno stanje i dr.;
- **Porodične prilike osumnjičenog –** bračno i porodično stanje, broj maloljetne djece, broj lica koja osumnjičeni izdržava i dr. Ova okolnost se naročito cijeni prilikom određivanja obaveze koja može uticati na porodicu osumnjičenog. Slučaj npr. sa obavezama iz tač. 1-3 stava 1 člana 272 ZKP;
- **Raniji život osumnjičenog**, odnosno da li se radi o učiniocu koji je krivično osuđivan ili prekršajno kažnjavan, imajući u vidu da je **odlaganje krivičnog GONJENJA opravdano, prije svega, kada se radi o neosuđivanim licima-primarnim učiniocima krivičnih djela.** Zatim, da li je prema istom licu ranije već primjenjivano odlaganje krivičnog GONJENJA i ako da, da li za isto ili istovrsno krivično djelo.[17]
- **Držanje osumnjičenog** nakon izvršenog krivičnog djela, a posebno odnos prema žrtvi krivičnog djela;
- Spremnost osumnjičenog da otkloni posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela, izraženo kajanje i sl.;
- Da li se radi o licu koje je **spremno da obavi određeni društveno korisni ili humanitarni rad;**
- Stepen krivice, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra;
- Druge okolnosti koje se odnose na ličnost osumnjičenog.

Navedene okolnosti su međusobno povezane i cijene se istovremeno s tim da se ni u ovim procesnim situacijama ne uzimaju u obzir okolnosti/okolnost koja je obilježje krivičnog djela izuzev ako prelazi mjeru koja je potrebna za postojanje krivičnog djela ili određenog oblika krivičnog djela ili ako postoje dvije ili više ovakvih okolnosti, pa je samo jedna dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika krivičnog djela.

17 Posmatrano u ovom kontekstu čini se interesantnim Uputstvo Republičkog javnog tužioca Srbije A. br. 246/08 od 28.03.2019. godine, kojim je predviđeno da se uslovno odlaganje krivičnog GONJENJA ne može primijeniti ukoliko je ta mjera već dva puta primijenjena prema osumnjičenom za isto krivično djelo, kao i da će javni tužilac, ukoliko lice za koje se vrši provjera prolazi kroz centralnu evidenciju za neko drugo krivično djelo, u zavisnosti od svih okolnosti slučaja, samostalno procijeniti da li će primijeniti uslovno odlaganje krivičnog GONJENJA ili ne.

3. Saglasnost osumnjičenog kao uslov mogućnosti odlaganja krivičnog GONJENJA

Pored propisane kazne, zakonodavac kao formalni uslov za odlaganje krivičnog GONJENJA predviđa i saglasnost osumnjičenog, odnosno njegovo prihvatanje da izvrši obavezu (obaveze) naložene od strane državnog tužioca u rješenju o odlaganju krivičnog GONJENJA. Shodno tome, državni tužilac je obavezan da pozove osumnjičenog radi pribavljanja njegove saglasnosti za nametanje jedne ili više obaveza iz člana 272 stav 1 tač. 1-4 ZKP. Pozivanje osumnjičenog radi davanja izjašnjenja ne vrši se odmah nakon dobijanja krivične prijave, već kada državni tužilac na osnovu podataka i obavještenja sadržanih u krivičnoj prijavi i eventualno naknadno prikupljenih obavještenja, ocijeni da se radi o krivičnom djelu za koje zakonodavac dozvoljava mogućnost odlaganja krivičnog GONJENJA i da s obzirom na prednje iznesene okolnosti ne bi bilo cjelishodno da se vodi krivični postupak. Po ispunjenju ovih uslova pozivanje osumnjičenog se vrši po pravilu dostavljanjem pisanog poziva a može se vršiti i telefonom ili drugim sredstvima elektronskih komunikacija (član 4 Pravilnika).

Saglasnost osumnjičenog mora da se odnosi, kako na vrstu naložene obaveze (naloženih obaveza), tako i na način i rokove ispunjenja naložene obaveze (naloženih obaveza).

Bez saglasnosti osumnjičenog nema mogućnosti odlaganja krivičnog GONJENJA.

Saglasnost osumnjičenog

- mora da bude bezuslovna,
- ne smije biti djelimična ili nepotpuna,
- mora biti data dobrovoljno, bez prinude ili pritiska,
- mora biti autentična, a ne nametnuta,
- ne smije biti posljedica zablude,
- mora proizaći iz svijesti o posljedicama ispunjenja, odnosno neispunjenja naložene obaveze (obaveza).

Pregovaranje sa osumnjičenim u cilju pribavljanja njegove saglasnosti kao uslova mogućnosti odlaganja krivičnog GONJENJA prema njemu, nema za cilj pribavljanje „proste“ saglasnosti osumnjičenog o prihvatanju odlaganja krivičnog GONJENJA. Naprotiv. Imajući u vidu pravo osumnjičenog na pravično suđenje i pravo da bude upoznat sa predmetom optužbe u smislu prakse Evropskog suda za ljudska prava, saglasnost osumnjičenog mora biti posljedica profesionalnog predstavljanja činjeničnog stanja i dokaza iz krivične prijave, kao i cilja i svrhe primjene instituta odlaganja krivičnog GONJENJA.

4. Saglasnost oštećenog kao uslov mogućnosti nalaganja određenih obaveza osumnjičenom

U slučajevima kada državni tužilac utvrdi da su ispunjeni uslovi za odlaganje krivičnog GONJENJA s tim da jedan od uslova treba da bude i nalaganje obaveze/obaveza iz člana 272 stav 1 tač. 3 i 4 ZKP

obavezan je da prije donošenja rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA pribavi i saglasnost oštećenog za nalaganje ovih obaveza.

Bez saglasnosti oštećenog nema mogućnosti nalaganja ovih obaveza.

5. Obaveze koje se mogu naložiti osumnjičenom

5.1. Vrste obaveza

Shodno članu 272 stav 1 ZKP državni tužilac može primijeniti institut odlaganja krivičnog GONJENJA za određena krivična djela ako osumnjičeni prihvati **jednu ili više od sljedećih obaveza**:

1) da otkloni štetnu posljedicu nastalu izvršenjem krivičnog djela ili da naknadi pričinjenu štetu;
2) da ispuni dospjele obaveze izdržavanja, odnosno druge obaveze utvrđene pravosnažnom sudskom odlukom;
3) da plati određeni novčani iznos u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove;
4) da obavi određeni društveno korisni ili humanitarni rad.

Državni tužilac može osumnjičenom naložiti da u određenom roku, izvrši **jednu ili više** od navedenih obaveza, pod uslovom da to osumnjičeni prihvati. Ukoliko je određeno **više obaveza**, one mogu biti određene samo **kumulativno**.

Nije dozvoljeno alternativno ili uslovno određivanje obaveza, s tim da je **moguća zamjena određene obaveze pod sljedećim uslovima. To su:**

- da prvobitno određena obaveza nije mogla biti izvršena iz objektivnih i opravdanih razloga,
- da obavezu nije moguće sprovesti na način koji je naložen ili na predmetu koji je određen.

Zamjena prvobitno određene obaveze novom obavezom, u prednje navedenim slučajevima, je moguća sve do isteka roka za njeno ispunjenje.

Rok izvršenja novoodređene obaveze teče od dana navedenog u rješenju o odlaganju krivičnog GONJENJA.

Zakonodavac ne ograničava broj naloženih obaveza, niti propisuje kriterijume na osnovu kojih će državni tužilac opredijeliti određene obaveze u konkretnom slučaju. U tom smislu, državni tužilac, **rukovodeći se idejom restorativne pravde,** donosi odluku o izboru obaveze **na osnovu slobodne procjene:**

- okolnosti koje se tiču ličnosti osumnjičenog,
- okolnosti koje se odnose na vrstu i težinu izvršenog krivičnog djela,
- okolnosti pod kojima je djelo izvršeno.

Imajući u vidu restorativni karakter uslovnog odlaganja krivičnog GONJENJA, kao i da je pravo oštećenog na naknadu štete najvažnije pravo žrtava krivičnih djela, ukoliko je krivičnim djelom pričinjena šteta, državni tužilac treba osumnjičenom **najprije da predloži kao obavezu otklanjanje štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela ili naknadu pričinjene štete**, vodeći pritom računa o ličnim i porodičnim prilikama osumnjičenog, njegovom imovnom stanju i drugim okolnostima od značaja za izbor navedene obaveze. Tek ukoliko ispunjenje ove obaveze nije moguće u konkretnom slučaju, državni tužilac će razmotriti nalaganje drugih obaveza. U ovom kontekstu treba posmatrati i odredbu stava 4 člana 272 ZKP prema kojoj državni tužilac može prije donošenja rješenja o odlaganju krivičnog gonjenja sprovesti postupak medijacije između osumnjičenog i oštećenog. Naravno, nalaganje ove obaveze ne isključuje mogućnost istovremenog nalaganja i neke druge obaveze (drugih obaveza).

Iako zakonodavac nije dao prioritet nijednoj obavezi u odnosu na druge, može se zaključiti da redoslijed po kom su obaveze postavljene **sugeriše** da **obaveza otklanjanja štetnih posljedica ili naknade pričinjene štete treba da ima prioritet** u svim slučajevima u kojima je moguće njeno sprovođenje. Uz ovo na takav **zaključak upućuje i navedena odredba stava 4 člana 272 ZKP.**

5.2. Rok izvršenja naložene obaveze/naloženih obaveza

Za postizanje svrhe odlaganja krivičnog GONJENJA nije dovoljno samo pravilno odabrati obavezu i način njenog izvršenja, već je bitan i rok izvršenja**. Neopravdano dug rok izvršenja može obesmisliti pravilno odabranu obavezu.**

Rok ispunjenja naložene obaveze-naloženih obaveza predstavlja vremenski period u kom je određeno da osumnjičeni izvrši naloženu obavezu. Rok se definiše u rješenju o odlaganju krivičnog GONJENJA, gdje je potrebno precizno odrediti njegov početak.

Državni tužilac određuje rok u kojem osumnjičeni mora izvršiti preuzetu obavezu/preuzete obaveze, s tim da **rok ne može biti duži od šest mjeseci.**

Izvršenje imovinske obaveze-imovinskih obaveza može biti jednokratno ili u ratama. No, kad god je to moguće, osumnjičenom je potrebno naložiti jednokratno izvršenje obaveze. Kada obaveza nije jednokratne prirode, **rok za izvršenje treba da bude što je moguće kraći**. Svakako s obzirom na utvrđene okolnosti određenog slučaja (vrsta obaveze, porodične i lične prilike osumnjičenog i sl.). Međutim, to ne isključuje primjenu maksimalnog roka od šest mjeseci kada za to postoje opravdani razlozi (prihodi osumnjičenog su u znatnoj nesrazmjeri sa visinom novčane obaveze).

Rok za izvršenje obaveze državni tužilac može izuzetno produžiti samo ukoliko utvrdi da osumnjičeni, iz vanrednih i opravdanih razloga, koji su van njegove volje ili njegovih mogućnosti, ne izvrši u potpunosti naloženu novčanu obavezu (bolest, otkaz i sl.) ali, i u takvim slučajevima samo u okviru maksimalno određenog roka do šest mjeseci.

5.3. Način izvršenja naložene obaveze/naloženih obaveza

Za postizanje ciljeva odlaganja krivičnog GONJENJA, a to su svrha kažnjavanja i efikasnost postupka, nije dovoljno samo pravilno odabrati vrstu obaveze, odrediti rok za njeno izvršenje već je potrebno pravilno odrediti i način njenog izvršenja.

Način izvršenja naložene obaveze predstavlja **program i postupak izvršenja obaveze.** Državni tužilac određuje način izvršenja, koji zavisi, prije svega, od vrste i prirode obaveze, i to sve u skladu sa propisom ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa – Pravilnikom o odloženom krivičnom gonjenju.

Način izvršenja obaveze, po pravilu, predstavlja saglasnost volja državnog tužioca i osumnjičenog, dok je za određivanje načina izvršenja pojedinih obaveza neophodna pomoć stručnih lica (npr. kod obaveze da osumnjičeni obavi određeni društveno koristan ili humanitarni rad).

Način, odnosno program i postupak izvršenja obaveze definiše se u rješenju o odlaganju krivičnog GONJENJA u kojem se navodi da li će obaveza biti izvršena **jednokratnom radnjom ili višestrukim radnjama.**

Nalaganje izvršenja naložene obaveze imovinskog karaktera (da plati određeni novčani iznos u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove) **u ratama treba koristiti restriktivno** i samo kada je to opravdano posebnim razlozima.

U slučaju nalaganja obaveze imovinskog karaktera pod načinom izvršenja smatra se i **način na koji se uplate vrše** (npr. na račun, putem uplatnice), kao i **način na koji osumnjičeni dokazuje** državnom tužiocu da je obavezu izvršio (npr. predaja uplatnice, priznanice i sl.). Smatra se da je **obaveza izvršena dostavljanjem priznanice o posljednjoj uplati** kojom se dokazuje da je obaveza izvršena u cjelosti.

Osumnjičeni je dužan da naloženu obavezu izvrši u cjelosti. Ukoliko osumnjičeni nakon uplate određenog broja rata **prestane sa plaćanjem, smatra se da nije ispunio svoju obavezu** i državni tužilac mora pokrenuti krivični postupak. U tom slučaju uplaćeni dio novca se ne vraća. Izuzetno, državni tužilac **može promijeniti način izvršenja ili naloženu obavezu zamijeniti drugom** ukoliko osumnjičeni ne ispuni obavezu usljed okolnosti koje se ne mogu pripisati u njegovu krivicu. **Ovakvo postupanje državnog tužioca treba da bude izuzetak i posebno obrazloženo,** analogno rješenju Krivičnog zakonika po kojem u slučaju kada osuđeni ne plati novčanu kaznu, slijedi zamjena kaznom zatvora, odnosno kaznom rada u javnom interesu i tu nema nikakve fleksibilnosti (čl. 39 st. 6, 7 i 8 KZ).

5.4. Pojedine obaveze koje se mogu naložiti osumnjičenom

5.4.1. Otklanjanje štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela ili nadoknada pričinjene štete (čl. 272 st. 1 tač. 1 ZKP)

Ovu obavezu državni tužilac može naložiti osumnjičenom ukoliko se radi o krivičnom djelu koje ima posljedicu u krivičnopravnom smislu, koja može postojati kako u slučaju krivičnih djela povrede, tako

i u slučaju krivičnih djela ugrožavanja, pod uslovom da u međuvremenu šteta nije već nadoknađena, odnosno štetna posljedica nije otklonjena. Reparaciju štete treba, kao specifičnu sankciju materijalne odgovornosti u građanskopravnom smislu, izvršiti u prvom redu neposrednim uspostavljanjem stanja koje je postojalo prije izvršenja krivičnog djela, i to je direktna reparacija, a tek poslije toga naknada u novcu. Shodno tome, otklanjanje štetne posljedice ili naknada pričinjene štete nastale izvršenjem krivičnog djela vrši se **uplatom adekvatnog novčanog iznosa, preduzimanjem radnji od strane** osumnjičenog za vraćanje u stanje prije štete, izvinjenjem ili na drugi način koji je određen rješenjem državnog tužioca.

Zakonodavac ne precizira, ali slijedi zaključak da **državni tužilac odlučuje o realno utvrđenoj visini štete**. U ovom smislu treba i tumačiti odredbu člana 15 stav 1 Pravilnika prema kojoj se naknada štete vrši „uplatom adekvatnog novčanog iznosa…." Visina iznosa naknade štete, po pravilu, treba da odgovara visini postavljenog imovinskopravnog zahtjeva oštećenog, ali ne u svakom slučaju, jer se može desiti da oštećeni postavi nerealan, previsok imovinskopravni zahtjev. U kontekstu ovog postavlja se pitanje: Na osnovu čega će državni tužilac donijeti ovakvu odluku, da li angažovanjem vještaka odgovarajuće struke ili slobodnom ocjenom dokaza? Imajući u vidu da je efikasnost postupka jedan od osnovnih ciljeva odlaganja krivičnog GONJENJA, a da bi angažovanje vještaka prouzrokovalo, kako odugovlačenje postupka tako i troškove, to slijedi zaključak da konačna odluka o **utvrđivanju visine štete zavisi od procjene državnog tužioca.** U toj procjeni državni tužilac, radi objektivnosti i zaštite interesa oštećenog, prilikom utvrđivanja visine pričinjene štete **mora da se pridržava Zakona o obligacionim odnosima** i shodno tome određuje **vrstu, iznos, način i rok ostvarenja imovinskopravnog zahtjeva**. Takođe, u analizi ovog pitanja državni tužilac uzima u obzir i stavove zauzete u Smjernicama za ostvarivanje prava na naknadu štete žrtvama u krivičnim postupcima, preciznije njihov četvrti dio (Određivanje visine štete). Kada oštećeni smatra da mu nije naknađen pun iznos štete, bilo zbog izgubljene dobiti ili eventualno loše procjene od strane državnog tužioca po njegovom mišljenju, može podnijeti tužbu u parničnom postupku protiv osumnjičenog o čemu mora biti upoznat od strane državnog tužioca.

Pri odlučivanju da li će primijeniti odlaganje GONJENJA, državni tužilac pored formalnih uslova posebno mora voditi računa o interesima oštećenog, naročito o tome da li se šteta može nadoknaditi/otkloniti na ovaj način.

S obzirom na izneseno, državni tužilac cijeni sljedeće uslove u slučaju nalaganja ove obaveze:

1. **Da je štetna posljedica**, odnosno **pričinjena šteta nastala usljed izvršenja krivičnog djela**, odnosno kao posljedica krivičnog djela **i da nije u međuvremenu nadoknađena:**
   - pod pojmom **otklanjanja štetnih posljedica smatra se**: povraćaj stvari ili poništaj određenog pravnog posla;
   - pod pojmom **naknade štete smatra se** naknada materijalne i nematerijalne štete. Po pravilu, ovu obavezu treba naložiti samo za tzv. običnu štetu u vidu umanjenja nečije imovine, a ne i za izmaklu korist u vidu sprječavanja uvećanja nečije imovine.

2. **Da postoji predlog, odnosno imovinskopravni zahtjev oštećenog**. Tužilac ne može po službenoj dužnosti, bez predloga/zahtjeva oštećenog da naloži ovu vrstu obaveze. Stoga, državni tužilac treba da pozove oštećenog kako bi se izjasnio na ovu okolnost. Predlog/

zahtjev oštećenog ne mora da bude podnijet u posebnoj formi i može da se konstatuje na zapisnik o ispitivanju ili u službenoj bilješci;

3. **Da ispunjenje naložene obaveze u cjelosti zavisi od osumnjičenog, a ne od trećih lica.**

Ukoliko utvrdi da su nastupili uslovi za nalaganje obaveze, državni tužilac treba:

1. **da omogući osumnjičenom da se izjasni o imovinsko-pravnom zahtjevu**, kako u pogledu osnovanosti zahtjeva, tako i u pogledu visine imovinsko-pravnog zahtjeva;
2. **da naloži konkretnu obavezu, što podrazumijeva**:
   - **kod povraćaja stvari** da državni tužilac, na osnovu raspoloživih dokaza, precizno označi i detaljno opiše stvar koja se potražuje navodeći sve njene karakteristične elemente, kao i da označi na koji način, kada i na kom mjestu se vrši predaja stvari;
   - **kod poništaja pravnog posla** da državni tužilac precizno utvrdi o kojoj vrsti posla je riječ i koji su razlozi za poništaj, kao i da odredi rok za poništaj;
   - **kod naknade štete** da državni tužilac prethodno utvrdi visinu štete tako što će pribaviti dokaze i provjeriti okolnosti u vezi sa postavljenim imovinskopravnim zahtjevom. Obaveza naknade štete može biti naložena u **cilju pune ili djelimične naknade štete**. Ukoliko je naložena djelimična naknada štete, za preostali iznos državni tužilac upućuje ovlašćeno lice na parnicu, naročito ukoliko je postavljeni imovinskopravni zahtjev nerealan.

Ukoliko oštećeni odustane od imovinsko-pravnog zahtjeva u toku primjene odlaganja krivičnog GONJENJA, državni tužilac može da promijeni naloženu obavezu.

- Kad osumnjičeni državnom tužiocu podnese dokaz o ispunjenju obaveze, a od mišljenja oštećenog zavisi da li je obaveza ispunjena, državni tužilac može obavezati oštećenog da ga obavijesti da li je i kako ispunjena utvrđena obaveza. Ako oštećeni smatra da obaveza nije ispunjena u skladu sa rješenjem, državni tužilac će provjeriti tvrdnju oštećenog i nakon toga odlučiti o tome da li je obaveza ispunjena (čl. 16 Pravilnika).
- Odredbu člana 272 stav 4 ZKP treba tumačiti tako da državni tužilac prije donošenja rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA u kojem nalaže ovu obavezu osumnjičenom može sprovesti postupak medijacije između oštećenog i osumnjičenog radi postizanja njihovog dogovora po pitanju nametanja ove obaveze.

5.4.2. Ispunjavanje dospjele obaveze izdržavanja, odnosno druge obaveze utvrđene pravosnažnom sudskom odlukom (čl. 272 st. 1 tač. 2 ZKP)

Iako je formalnopravno posmatrano riječ o jednoj obavezi, suštinski se radi o dvije obaveze koje mogu biti naložene osumnjičenom u slučajevima rješavanja predmetne krivične stvari putem instituta uslovnog odlaganja krivičnog GONJENJA. To su ispunjavanje obaveza izdržavanja i ispunjavanje druge obaveze utvrđene pravosnažnom sudskom odlukom.

Kada je riječ o ispunjavanju dospjele obaveze izdržavanja ona je vezana za izvršenje krivičnog djela **Nedavanje izdržavanja iz člana 221 KZ**, iako se to u ZKP izričito ne navodi.

Zakonskom formulacijom „da ispuni dospjele obaveze izdržavanja" zakonodavac je opredijelio da su te obaveze prije svega utvrđene, a zatim i dospjele. Radi se o zaostalom plaćanju obaveze izdržavanja

od strane osumnjičenog koja je utvrđena izvršnim naslovom (presudom, poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom), ali to može biti i bez ovih izvršnih isprava, dakle samo na osnovu krivične prijave.

U nedostatku izvršnog naslova, državni tužilac će **pozvati osumnjičenog i oštećenog** radi utvrđivanja visine i vremenskog perioda zaostalog davanja izdržavanja, naravno uz punu saglasnost pozvanih lica, i u tom slučaju može odložiti krivično gonjenje nalaganjem ove obaveze.

U pogledu načina izvršenja, ova obaveza može biti naložena kao **jednokratna ili u višestrukim radnjama**, s tim da državni tužioci, **prilikom određivanja načina i roka** za izvršenje, treba da vode računa o interesima maloljetne djece.

U slučaju neispunjenja obaveze izdržavanja, onemogućavanja izvršavanja sudske odluke kojom je maloljetno lice povjereno određenom licu i u drugim slučajevima kad je pravosnažnom sudskom odlukom određena obaveza čije neispunjenje predstavlja krivično djelo, državni tužilac će odbaciti krivičnu prijavu ako osumnjičeni ispuni obavezu utvrđenu sudskom odlukom i u rješenju. Državni tužilac će obavezati osumnjičenog da postupi u skladu sa obavezom izdržavanja, odnosno drugom obavezom na način utvrđen pravosnažnom sudskom odlukom ili postignutim sporazumom i u roku utvrđenom rješenjem. Kad osumnjičeni ispuni obavezu dužan je da o tome dostavi dokaz državnom tužiocu. Ako oštećeni smatra da obaveza nije ispunjena u skladu sa rješenjem, državni tužilac će provjeriti tvrdnju oštećenog i nakon toga odlučiti o tome da li je obaveza ispunjena (čl. 17 Pravilnika).

Kod nametanja obaveze „izvršavanje obaveze utvrđene pravosnažnom sudskom odlukom" pod pojmom obaveze **„utvrđene pravosnažnom sudskom odlukom"** treba podrazumijevati **bilo koje obaveze ustanovljene pravosnažnom sudskom odlukom** osim dospjele obaveze izdržavanja.

Posmatrano sa aspekta ove obaveze tu je i činjenica da je državni tužilac ovlašćen da osumnjičenom za krivično djelo iz čl. 220 KZ (Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici) odredi poštovanje mjere zaštite od nasilja u porodici predviđene Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja nad ženama[18] kao uslov da se prema njemu odredi odlaganje krivičnog GONJENJA. Naime, prema članu 23 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja nad ženama predviđene su mjere zaštite kojima se privremeno zabranjuje ili ograničava održavanje ličnih odnosa sa drugim članom porodice. **Suština mjera zaštite od nasilja sastoji se u ograničenju ili privremenoj zabrani ličnih odnosa nasilnika sa žrtvom nasilja.**

U analizi pitanja: Da li odložiti krivično gonjenje ili ne kod krivičnog djela Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici iz člana 220 stav 1, 2, 3, 4 i 7 KZ državni tužilac postupa u skladu sa Uputstvom Vrhovnog državnog tužioca za postupanje državnih tužilaštava u slučajevima nasilja u porodici ili u porodičnoj zajednici.[19] tj. odložiće krivično gonjenje samo u slučaju kada, pored ispunjenosti ZKP propisanih uslova za odlaganje, to opravdavaju okolnosti konkretnog slučaja što mora biti posebno obrazloženo.

18 „Sl. list Crne Gore", broj 119/2026

19 Riječ je o Uputstvu Vrhovnog državnog tužioca Tu. br. 473/24 od 11.10.2024. god.

5.4.3. Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (čl. 272 st. 1 tač. 3 ZKP)

Uplata određenog novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove iako je procentualno ne samo najzastupljenija obaveza već i obaveza koja se, po pravilu nalaže uvijek u slučajevima uslovnog odlaganja krivičnog GONJENJA ne smije **da bude sama po sebi cilj odlaganja krivičnog GONJENJA. Treba da bude naložena** osumnjičenom **u slučajevima ukoliko** vrsta krivičnog djela i okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, kao i ličnost učinioca, **ukazuju da će se svrha odlaganja krivičnog GONJENJA ostvariti njenim nalaganjem uz neku drugu obavezu, prije svega obavezu *otklanjanja štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela ili naknade pričinjene štete (čl. 272 st. 1 tač. 1 ZKP).***

Humanitarna organizacija, fond ili javna ustanova u korist koje se vrši uplata mora da bude sa spiska koji je odredilo Vrhovno državno tužilaštvo. Uz RJEŠENJE kojim se utvrđuje obaveza plaćanja određenog novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, osumnjičenom se dostavlja i obrazac naloga za uplatu sa upisanim novčanim iznosom, primaocem i brojem računa. Obaveza je osumnjičenog da dostavi državnom tužiocu dokaz o uplati naloženog novčanog iznosa (čl. 18 st. 3 Pravilnika).

Kada je riječ o visini novčanog iznosa koji osumnjičeni treba da uplati na račun kako bi se isti koristio za humanitarne ili druge javne svrhe, državni tužilac treba da se rukovodi odredbama Krivičnog zakonika koje regulišu odmjeravanje novčane kazne (čl. 42 st. 2 KZ), kaznenom politikom suda kod izricanja novčane kazne[20] i činjenicom da li je i u kom iznosu osumnjičeni nadoknadio štetu oštećenom.

Činjenica je da je primjenom odlaganja krivičnog GONJENJA osumnjičeni na neki način privilegovan utoliko što se ne izlaže krivičnom gonjenju i pošteđen je svih neprijatnosti koje krivični postupak po svojoj prirodi nosi. Sljedstveno tome osumnjičeni primjenom odlaganja krivičnog GONJENJA **ne treba i ne smije da bude „dvostruko privilegovan."** Stoga, obaveza naložena osumnjičenom, kao uslov da ne bude krivično gonjen, kao i **visina novčanog iznosa** iz člana 272 stav 1 tačka 3 ZKP **treba da bude ozbiljnog karaktera,** tim prije što ispunjavanje ove, kao i drugih obaveza, ima za cilj i specijalnu prevenciju, odnosno svijest učinioca krivičnog djela da država osuđuje njegovo nedozvoljeno ponašanje.

Prilikom donošenja odluke o visini novčanog iznosa, načinu izvršenja, roku za izvršenje novčane obaveze, kao i eventualnoj mogućnosti uplata u ratama, državni tužilac u svakom konkretnom slučaju, posebno cijeni okolnosti koje se odnose na lične, porodične i imovinske prilike osumnjičenog.

5.4.4. Obavljanje određenog društveno korisnog ili humanitarnog rada (čl. 272 st. 1 tač. 4 ZKP)

Kao i kod obaveze uplate određenog novčanog iznosa u *korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove* državni tužilac će osumnjičenom naložiti da obavi određeni društveno korisni ili humanitarni rad tek nakon što analizom svih relevantnih okolnosti **ocijeni da se svrha odlaganja** krivičnog GONJENJA **ne može ostvariti samo nalaganjem neke druge mjere,** prije svega nekom od mjera

20 Dosadašnja praksa nalaganja ove obaveze pokazuje da se novčani iznosi koje osumnjičeni treba da uplate uglavnom kreću u iznosu bliskom zakonskom minimumu propisane novčane kazne (čl. 39 st. 2 KZ). S obzirom na ovo čini se opravdanim pitanje: Da li je ovakva praksa u skladu sa ciljevima koji se žele postići primjenom ovog vida načela oportuniteta krivičnog GONJENJA?

restorativnog karaktera. S obzirom na ovo kao i prava oštećenog u ovakvim krivičnim slučajevima čini se opravdanim stav da ovu mjeru treba nalagati kumulativno sa nekom od mjera restorativnog karaktera. Naravno pod uslovom da su ispunjeni i drugi zakonom predviđeni uslovi za tako nešto s tim da to ne isključuje i mogućnost samostalnog nalaganja ove obaveze.

Svrha rada koji osumnjičeni mora da obavi mora biti usmjerena na jačanje njegove lične odgovornosti.

Imajući u vidu **sličnost** ove obaveze sa **kaznom rada u javnom interesu (čl. 41 KZ),** prilikom njenog nalaganja osumnjičenom, državni tužilac treba da ima u vidu vrstu krivičnog djela i ličnost učinioca, s tim što posebno treba da cijeni **njegovu spremnost** da obavlja *određeni društveno korisni ili humanitarni rad* vodeći računa o starosnoj dobi, polu, stručnoj spremi i zdravstvenom stanju osumnjičenog kao i o opisu poslova koje osumnjičeni može vršiti kod pravnog lica sa spisaka Vrhovnog državnog tužilaštva.[21]

Državni tužilac ne može naložiti ovu obavezu bez pristanka osumnjičenog na konkretan društveno korisni ili humanitarni rad i pribavljene saglasnosti oštećenog.

Pravno lice kod kojeg će osumnjičeni obavljati društveno korisni ili humanitarni rad treba da bude pravno lice koje se nalazi na spisku Vrhovnog državnog tužilaštva sačinjenom po ovom pitanju (čl. 19 st. 1 Pravilnika).

Društveno korisni ili humanitarni rad u smislu odredbe člana 272 stav 1 tač. 4 ZKP predstavlja rad koji:

- **je koristan za društvo,**
- **nema za cilj sticanje dobiti,**
- **ne vrijeđa ljudsko dostojanstvo,**
- ima za cilj da osumnjičeni **razvije odgovorniji odnos prema društvu i zajednici**, kao i da bolje razumije posljedice svojih postupaka.

Rad osumnjičenog ne smije se ekonomski vrednovati.

Naloženi društveno korisni ili humanitarni rad može se obavljati najduže u periodu do tri mjeseca i ne može biti kraći od 40 časova niti duži od 120 časova. Rad mora biti raspoređen tako da ne ometa zaposlenje i ispunjenje drugih obaveza osumnjičenog (čl. 22 st. 2 Pravilnika).

Ukoliko osumnjičeni ne ispuni naloženu obavezu, osim iz razloga koji mu se ne mogu pripisati u krivicu, o čemu državni tužilac odlučuje na osnovu dostavljenog konačnog mišljenja pravnog lica kod koga je obavljan rad, **postupak će se nastaviti.**

21 Vidi čl. 19-22 Pravilnika

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica

Postupak odlaganja krivičnog gonjenja

GLAVA II

Postupak odlaganja krivičnog gonjenja

Sedam je mogućih faza postupka odlaganja krivičnog GONJENJA iz člana 272 ZKP. To su:

1. Predlaganje;
2. Pregovaranje i izbor obaveze;
3. Pozivanje oštećenog radi dobijanja saglasnosti za nalaganje obaveza iz člana 272 stav 1 tač. 3 i 4 ZKP;
4. Sprovođenje postupka posredovanja između oštećenog i osumnjičenog;
5. RJEŠENJE o odlaganju krivičnog GONJENJA;
6. Evidencija i nadzor nad izvršenjem naložene obaveze;
7. RJEŠENJE o odbacivanju krivične prijave;

Zakonodavac ne propisuje obavezno prisustvo branioca u bilo kojoj fazi odlaganja krivičnog GONJENJA. Učešće branioca u postupku odlaganja krivičnog GONJENJA predstavlja procesno pravo osumnjičenog da angažuje izabranog branioca.

1. Predlaganje

1.1. Ko, kada i kako može da predlaže?

Predlog za primjenu odlaganja krivičnog GONJENJA može dati **državni tužilac ili osumnjičeni, odnosno njegov branilac, ukoliko ga ima.**

Državni tužilac može da predloži primjenu odlaganja krivičnog GONJENJA kada, na osnovu navoda iz podnijete krivične prijave, priloga uz krivičnu prijavu, odnosno eventualno izvršenih provjera i prikupljenih dokaza-obavještenja, utvrdi da su ispunjeni **zakonom predviđeni** uslovi za primjenu ovog instituta, kao i da se njegovom primjenom može očekivati ciljevi njegove primjene.

Državni tužilac predlaže primjenu odlaganja krivičnog GONJENJA pismenim putem u formi poziva osumnjičenom i njegovom braniocu, ukoliko ga ima. Poziv osumnjičenom radi davanja izjašnjenja o odlaganju krivičnog GONJENJA vrši se dostavljanjem pisanog poziva, koji treba da sadrži: ime i prezime osumnjičenog, vrijeme i mjesto dolaska, kratak opis i pravnu kvalifikaciju krivičnog djela za koje se može odložiti krivično gonjenje i propisanu kaznu, naznačenje da se poziva kao osumnjičeni u vezi

sa odlučivanjem o krivičnoj prijavi koja je podnesena protiv njega i da će, ukoliko prihvati i ispuni odgovarajuću obavezu iz člana 272 stav 1 ZKP, državni tužilac odložiti krivično gonjenje, upozorenje da će se u slučaju neodazivanja pozivu preduzeti krivično gonjenje, službeni pečat i ime i prezime državnog tužioca koji poziva.

Pozivanje osumnjičenog radi davanja izjašnjenja o odlaganju krivičnog GONJENJA može se vršiti i telefonom ili drugim sredstvima elektronskih komunikacija o čemu će državni tužilac sačiniti službenu bilješku.

Ako se osumnjičeni ne odazove pozivu državnog tužioca smatraće se da nije saglasan sa predlogom i državni tužilac preduzima krivično gonjenje.

Za razliku od državnog tužioca, **osumnjičeni i njegov branilac, ako ga ima mogu predložiti primjenu odlaganja** krivičnog GONJENJA bez ikakvih uslovljavanja, ukoliko je krivična prijava podnijeta za krivično djelo za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina. Predlozi osumnjičenog i njegovog branioca moraju biti iznijeti u pisanoj formi, bilo u podnesku ili na zapisnik.

1.2. Odluka o predlogu

Odluku o predlogu donosi državni tužilac, s tim što ta odluka ne mora biti sačinjena u posebnoj formi.

Ukoliko predlog potiče od državnog tužioca, saglasnost za primjenu daje isključivo osumnjičeni.

Ukoliko predlog potiče od osumnjičenog ili njegovog branioca, državni tužilac može predlog da prihvati samo ukoliko iz navoda podnijete krivične prijave i priloga uz krivičnu prijavu, odnosno eventualno izvršenih provjera i prikupljenih dokaza, utvrdi da su ispunjeni uslovi za primjenu ovog instituta, kao i da se njegovom primjenom može očekivati ispunjenje ciljeva njegove primjene.

U oba slučaja, bez obzira ko je dao predlog, ukoliko postoji saglasnost o primjeni odlaganja krivičnog GONJENJA, državni tužilac pristupa fazi pregovaranja i izbora obaveze.

2. Pregovaranje i izbor obaveze (vrsta, način i rok)

2.1. Pregovaranje

Pregovaranje je proces komunikacije između državnog tužioca i osumnjičenog i njegovog branioca, ukoliko ga ima, koji za cilj ima postizanje saglasnosti volja u pogledu vrste naložene obaveze/obaveza i načina njenog/njihovog izvršenja.

U postupku pregovaranja državni tužilac je u obavezi da osumnjičenom (i njegovom braniocu, ukoliko ga ima) predoči:

- navode krivične prijave i dokaze, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret i propisanu kaznu;
- svrhu i cilj odlaganja krivičnog GONJENJA, kao i to šta dobija, a šta gubi odlaganjem krivičnog GONJENJA;
- da u slučaju odlaganja krivičnog GONJENJA gubi pravo na suđenje, a da oštećeni zadržava pravo da imovinskopravni zahtjev, u cjelosti ili djelimično, ostvari u parnici;
- da će u slučaju neizvršenja naložene obaveze/obaveza na način i u roku kako je to određeno rješenjem o odlaganju krivičnog GONJENJA, državni tužilac pokrenuti krivični postupak.

U toku pregovora državni tužilac treba da vodi računa o tome da li je osumnjičeni svjestan posljedica prihvatanja, odnosno neprihvatanja odlaganja krivičnog GONJENJA. Državni tužilac ne smije da zloupotrebi neznanje i neiskustvo osumnjičenog u toku pregovora, niti smije da preuveličava nivo sumnje i značaj dokaza kojima raspolaže kada predlaže odlaganje krivičnog GONJENJA, niti smije da prejudicira ishod eventualnog krivičnog postupka.

2.2. Izbor obaveze (vrsta, način i rok)

Iako su u pogledu podnošenja predloga državni tužilac i osumnjičeni izjednačeni, u postupku pregovaranja, državni **tužilac treba da ima aktivniju ulogu i preuzme inicijativu u izboru obaveze/obaveza**, tako što će osumnjičenom predložiti jednu ili više konkretnih obaveza, za koje je procijenio da su adekvatne i najcjelishodnije u smislu postavljenih ciljeva odlaganja krivičnog GONJENJA.

Prilikom odabira vrste obaveze/obaveza, načina i roka njenog/njihovog izvršenja, državni tužilac treba da se rukovodi:

- težinom i načinom izvršenja krivičnog djela,
- nastupjelim posljedicama,
- okolnostima slučaja,
- ličnošću osumnjičenog (raniji život, godine života, odnos prema krivičnom djelu koje mu se stavlja na teret i sl.).

Pored navedenog, državni tužilac je u obavezi da vodi računa i o pravima oštećenog, iako zakonodavac u odredbi člana 272 ZKP ne propisuje prava oštećenog, već samo obavezuje državnog tužioca da ga obavijesti o odbacivanju krivične prijave u slučaju uspješne primjene odlaganja krivičnog GONJENJA u kom slučaju **oštećeni nema pravo preuzimanja krivičnog GONJENJA iz člana 59 ZKP.** Naime, iako odluka državnog tužioca o odlaganju krivičnog GONJENJA nije uslovljena prethodnom saglasnošću oštećenog, osim u slučajevima nalaganja obaveza iz tač. 3 i 4 stava 1 člana 272 ZKP, prilikom ocjene cjelishodnosti primjene ovog instituta sa aspekta javnog interesa, državni tužilac mora imati u vidu da je u osnovi ovog instituta restorativna pravda. Stoga, prilikom odlaganja krivičnog GONJENJA, izbora obaveze, načina i roka izvršenja, a ukoliko to nalaže priroda obaveze, državni tužilac treba da pozove oštećenog kako bi se izjasnio o štetnim posljedicama, visini imovinskopravnog zahtjeva, iznosu dospjelih obaveza izdržavanja i drugim relevantnim okolnostima za nalaganje obaveze/obaveza i da o tome priloži odgovarajuću pismenu dokumentaciju (npr. račun o popravci ili kupovini pokretne stvari).

Državni tužilac je u obavezi da upozna oštećenog sa pravom da svoj imovinskopravni zahtjev ostvaruje u parnici, bez obzira na vrstu obaveze koja je naložena osumnjičenom, kao i sa pravom da u situaciji kada je osumnjičeni samo djelimično naknadio pričinjenu štetu, ispunjenjem obaveze iz tačke 1 stava 1 člana 272 ZKP, razliku između naknađene i štete koju potražuje, može ostvariti u parničnom postupku.

Iz navedenih razloga, polazeći od ideje restorativne pravde, čini se sasvim opravdanim stav po kojem državni tužioci, uvijek kada je to moguće, prilikom izbora obaveze prednost daju otklanjanju štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela ili naknadi pričinjene štete, kao jedinoj ili kumulativnoj obavezi.

S obzirom na izneseno odredbu stava 4 člana 272 ZKP treba tumačiti kao obavezu državnog tužioca da prije donošenja rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA osumnjičenog, sprovede, uz pomoć posebno obučenih lica-posrednika, postupak posredovanja između oštećenog i osumnjičenog lica shodno pravilima postupka posredovanja za obaveze iz stava 1 tač. 1 i 2 člana 272 ZKP.

Takođe, tu je i obaveza državnog tužioca da pribavi i saglasnost oštećenog za nalaganje obaveza osumnjičenom iz tač. 3 i 4 stava 1 člana 272 ZKP.

2.3. Zapisnik o izjašnjavanju osumnjičenog

Pregovori između državnog tužioca i osumnjičenog o odlaganju krivičnog GONJENJA, vrsti obaveze, načinu i roku za njeno izvršenje konstatuju se u zapisniku o izjašnjavanju osumnjičenog, koji moraju potpisati državni tužilac i osumnjičeni. Sačinjeni zapisnik nema svojstvo dokaza i ne može se koristiti u eventualnom sudskom postupku. Međutim, ukoliko je državni tužilac prethodno preduzeo dokaznu radnju saslušanja osumnjičenog, saglasnost volja o odlaganju krivičnog gonjenja može biti konstatovana i u zapisniku o saslušanju osumnjičenog.

Zapisnik o izjašnjavanju osumnjičenog predstavlja osnov za sačinjavanje rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA.

Zapisnik o izjašnjavanju osumnjičenog treba da sadrži: naziv državnog tužilaštva, ime i prezime osumnjičenog, jedinstveni matični broj, godinu i mjesto rođenja osumnjičenog, adresu, državljanstvo, njegovo imovno stanje, podatke da li je ranije osuđivan i da li se protiv njega vodi krivični postupak za drugo krivično djelo, dan i čas kad je izjašnjenje uzeto, imena i prezimena prisutnih lica i u kom svojstvu prisustvuju, krivično djelo za koje se može odložiti krivično gonjenje, izjašnjenje osumnjičenog o prihvatanju ispunjenja odgovarajuće obaveze, službeni pečat i ime i prezime državnog tužioca koji uzima izjašnjenje (čl. 5 Pravilnika).

2.4. Pozivanje oštećenog radi dobijanja saglasnosti za nalaganje obaveza iz člana 272 stav 1 tač. 3 i 4 ZKP

S obzirom na činjenicu da je saglasnost oštećenog neizostavan uslov mogućnosti nalaganja osumnjičenom obaveza iz člana 272 stav 1 tač. 3 i 4 ZKP obaveza je državnog tužioca da pozove oštećenog radi dobijanja njegove saglasnosti. Obaveza državnog tužioca postoji samo u slučaju da on na osnovu analize svih okolnosti konkretnog slučaja smatra da osumnjičenom treba naložiti jednu ili obje ove obaveze.

Pozivanje oštećenog radi dobijanja saglasnosti vrši se dostavljanjem pisanog poziva, koji sadrži: ime i prezime oštećenog, vrijeme i mjesto dolaska, kratak opis i pravnu kvalifikaciju krivičnog djela za koje se može odložiti krivično gonjenje, naznačenje da se poziva kao oštećeni i da će se u slučaju neopravdanog neodazivanja pozivu smatrati da je dao saglasnost za ispunjenje obaveze iz člana 272 stav 1 tač. 3 i 4 ZKP, napomenu da se neće primjenjivati odredbe o supsidijarnom tužiocu ukoliko osumnjičeni ispuni obaveze koje su utvrđene rješenjem, službeni pečat i ime i prezime državnog tužioca koji poziva.

Pozivanje oštećenog može se vršiti i telefonom i drugim sredstvima elektronskih komunikacija.

Uz poziv državni tužilac može dostaviti oštećenom i obrazac izjave o davanju saglasnosti za ispunjenje obaveza.

Saglasnost oštećenog bilježi se u zapisniku koji naročito sadrži: naziv državnog tužilaštva, ime i prezime oštećenog, jedinstveni matični broj, godinu i mjesto rođenja, adresu, državljanstvo, dan i čas kad je data saglasnost, imena i prezimena prisutnih lica i u kom svojstvu prisustvuju, službeni pečat i ime i prezime državnog tužioca (čl. 7 Pravilnika).

Posljedice nemogućnosti odazivanja pozivu osumnjičenog i oštećenog. Ako osumnjičeni i oštećeni nijesu u mogućnosti da se odazovu pozivu državnog tužioca radi davanja izjašnjenja, odnosno davanja saglasnosti usljed bolesti ili drugih opravdanih razloga, izjašnjenje, odnosno saglasnost će se pribaviti u mjestu gdje se osumnjičeni, odnosno oštećeni nalazi, ili će se obezbijediti njihov prevoz do zgrade nadležnog državnog tužilaštva ili drugog mjesta gdje se izjašnjenje, odnosno saglasnost daje (čl. 8 Pravilnika).

2.5. Sprovođenje postupka medijacije između oštećenog i osumnjičenog

U postupku pregovaranja sa osumnjičenim i oštećenim o mogućem odlaganju krivičnog gonjenja osumnjičenom, državni tužilac može, uz pomoć posebno obučenih lica-medijatora sprovesti postupak medijacije između oštećenog i osumnjičenog radi njihovog dogovora o nametanju osumnjičenom mjera iz tač. 1 i 2 stava 1 člana 272 ZKP. Četiri su uslova koja moraju biti ispunjena da bi državni tužilac mogao da se koristi ovom zakonskom mogućnošću. Prvi, da procijeni da su ispunjeni zakonom predviđeni uslovi za odlaganje krivičnog gonjenja. Drugi, da državni tužilac smatra da u slučaju odlaganja krivičnog gonjenja osumnjičenom treba nametnuti neku od mjera (jednu ili obje) iz člana 272

stav 1 tač. 1 i 2 ZKP. Treći, da državni tužilac procijeni da je potrebno sprovesti medijaciju u cilju postizanja poravnanja između osumnjičenog i oštećenog po pitanju obaveze/obaveza iz člana 272 stav 1 tač. 1 i 2 ZKP. Četvrti, da je oštećeni saglasan da se sprovede postupak medijacije.

Ispunjenjem četiri prednje navedena uslova državni tužilac pokreće postupak medijacije u skladu sa članom 10 Zakona o alternativnom rješavanju sporova (ZARS).[22]

Sprovođenje postupka medijacije između oštećenog i osumnjičenog je samo mogućnost a ne i obaveza državnog tužioca.

Do sprovođenja postupka medijacije treba da dođe samo u onim slučajevima kada državni tužilac procijeni da je to jedini način mogućnosti postizanja dogovora između oštećenog i osumnjičenog.

Postupak medijacije sprovodi se uz shodnu primjenu odredaba ZARS.

Pravo je oštećenog da datu saglasnost za medijaciju povuče. Ovim svojim pravom oštećeni može da se koristi sve do donošenja rješenja o odlaganju krivičnog gonjenja osumnjičenom.

U slučajevima povlačenja saglasnosti oštećenog državni tužilac postupa na način kao i da nije bilo postupka medijacije.

Konačan rezultat medijacije zavisi od činjenice da li je postignuto poravnanje osumnjičenog i oštećenog pred medijatorom ili ne. Shodno ovom kriterijumu, ako je postignuto poravnanje medijator o tome zaključuje poravnanje koje potpisuju medijator i stranke. Zaključeno poravnanje se dostavlja državnom tužiocu. U slučaju da medijacija nije uspjela o tome se obavještava državni tužilac o čemu se sačinjava službena bilješka.

Preuzete obaveze osumnjičenog u postignutom poravnanju obavezuju državnog tužioca u slučajevima donošenja rješenja o odlaganju krivičnog gonjenja.

Prilikom predlaganja i sprovođenja postupka medijacije mora se voditi računa da oštećeni ne bude izložen zastrašivanju, odmazdi ili drugim oblicima ponovljene viktimizacije.

O pregovaranju sa osumnjičenim i oštećenim povodom eventualnog predlaganja medijacije obaveza je državnog tužioca da ih upozna sa svim posljedicama prihvatanja ili neprihvatanja medijacije kao i sa posljedicama povlačenja saglasnosti oštećenog za medijaciju.

Neprihvatanje sprovođenja postupka medijacije od strane osumnjičenog i/ili oštećenog kao i povlačenje saglasnosti oštećenog za medijaciju ne isključuje mogućnost donošenja rješenja o odlaganju krivičnog gonjenja.

22 "Sl. list CG", br. 77/2020 i 53/2025

Imajući u vidu činjenicu da je jedan od dva ključna cilja odlaganja krivičnog gonjenja i efikasnost rješenja predmetne krivične stvari, državni tužilac treba da se izuzetno restriktivno odnosi prema mogućnosti upućivanja na medijaciju osumnjičenog i oštećenog.

Troškove medijacije snose stranke.

3. RJEŠENJE o odlaganju krivičnog GONJENJA (donošenje, sadržaj i dostavljanje)

Nakon što se utvrdi da su ispunjeni svi uslovi za primjenu odlaganja krivičnog GONJENJA, da je postignuta saglasnost volja u pogledu izabrane obaveze, načina i roka izvršenja i da je pribavljena saglasnost oštećenog, ako je potrebna u predmetnoj krivičnoj stvari, državni tužilac donosi RJEŠENJE o odlaganju krivičnog GONJENJA.

Državni tužilac uvijek donosi RJEŠENJE o odlaganju krivičnog GONJENJA u odnosu na jednog osumnjičenog, pa i u slučaju kada je krivično djelo izvršeno u saizvršilaštvu.

RJEŠENJE o odlaganju krivičnog GONJENJA treba da sadrži:

a) **Lične podatke osumnjičenog:** ime i prezime osumnjičenog, jedinstveni matični broj, ime i prezime roditelja i djevojačko prezime majke, godinu i mjesto rođenja osumnjičenog, adresu, državljanstvo i njegovo imovno stanje, podatke da li je ranije osuđivan i da li se protiv njega vodi krivični postupak za drugo krivično djelo;

b) **Izreku čine:** opis i naziv krivičnog djela koje se osumnjičenom stavlja na teret sa pravnom kvalifikacijom i propisanom krivičnom sankcijom, kao i vrsta obaveze (obaveza), način i rok izvršenja;

- **obaveza** mora biti određena po vrsti sa punim nazivom. Ukoliko se nalaže više obaveza, one se određuju kumulativno;
- **način izvršenja**, **kao i predmet izvršenja (ukoliko postoji),** moraju biti precizno određeni. U slučaju uplata novčanih iznosa može biti naloženo da se ova obaveza izvrši jednokratno ili u periodičnim ratama;
- **rok** u kom osumnjičeni mora izvršiti naloženu obavezu/e ne može biti duži od šest mjeseci. Rok počinje da teče od dana određenog u rješenju. Dužina roka zavisi od vrste obaveze i načina izvršenja. Potrebno je određivati kraće rokove za obaveze koje podrazumijevaju jednokratnu radnju, kao npr. povraćaj stvari ili naknada štete;
- **pravna pouka** o posljedicama izvršenja, odnosno neizvršenja naložene obaveze (napomena da će državni tužilac odbaciti krivičnu prijavu ukoliko osumnjičeni ispuni utvrđenu obavezu i da se odredbe o supsidijarnom tužiocu neće primjenjivati u tom slučaju, upozorenje da će državni tužilac preduzeti krivično gonjenje ako osumnjičeni ne ispuni utvrđenu obavezu/obaveze).

c) Obrazloženje sadrži:

- **navode iz krivične prijave**, priloženu pismenu i foto dokumentaciju, kao i **dokaze**[23] kojima se potvrđuju navodi iz krivične prijave;
- **ko je predložio** primjenu odlaganja krivičnog GONJENJA i kada;
- **razloge** kojima se državni tužilac rukovodio u diskrecionoj ocjeni **o opravdanosti odlaganja krivičnog GONJENJA;**
- **razloge zbog kojih je određena konkretna obaveza**. Potrebno je da državni tužilac obrazloži zbog čega smatra da je naložena obaveza adekvatna i najcjelishodnija u smislu postavljenih ciljeva odlaganja krivičnog GONJENJA;
- **konstataciju da je osumnjičeni upoznat** sa posljedicama ispunjenja i neispunjenja obaveze/obaveza, uz navođenje načina na koji mu je pouka data;
- **pouku** u pogledu eventualnog imovinskopravnog ili regresnog zahtjeva;
- **način vršenja nadzora** nad izvršenjem obaveze.

d) Službeni pečat i ime i prezime državnog tužioca koji donosi RJEŠENJE.

RJEŠENJE se dostavlja osumnjičenom, oštećenom ako ga ima, odnosno humanitarnoj organizaciji ili javnoj ustanovi u čiju se korist nalaže izvršenje. Ukoliko je potrebno, RJEŠENJE se dostavlja i drugim organima i organizacijama.

4. Odbačaj krivične prijave usljed ispunjenosti naložene obaveze iz rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA (sadržaj, dostavljanje i pouke)

Po isteku roka za ispunjenje naložene obaveze/naloženih obaveza a po potrebi i ranije, kad se državnom tužiocu dostave dokazi o ispunjenosti obaveza iz rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA državni tužilac donosi RJEŠENJE o odbacivanju krivične prijave u smislu člana 272 stav 6 ZKP.

RJEŠENJE o odbacivanju krivične prijave ima sljedeću sadržinu:

- **izreku** koja sadrži: lične podatke osumnjičenog, činjenični opis krivičnog djela sa pravnom kvalifikacijom i odluku da se krivična prijava odbacuje jer je osumnjičeni izvršio naloženu obavezu/obaveze;
- **obrazloženje** koje sadrži: razloge navedene u rješenju o odlaganju krivičnog GONJENJA (**ispunjenost uslova i ciljeva odlaganja krivičnog GONJENJA**) sa konstatacijom da je naložena obaveza u cjelini izvršena, odnosno da su naložene obaveze u cjelini izvršene na način i u roku kako je to rješenjem određeno;
- **pravnu pouku** da oštećeni nema pravo da preuzme krivično gonjenje po članu 59 ZKP.

23 U slučajevima kada su vrsta i težina zadobijene povrede ili imovinski cenzus kvalifikatorne okolnosti određenog krivičnog djela, neophodno je da državni tužilac izvjesno utvrdi tu okolnost.

Činjenični opis krivičnog djela sa pravnom kvalifikacijom **neophodan je** da bi na nesumnjiv način bio određen identitet krivičnog događaja povodom koga se odbacuje krivična prijava. Na ovaj način štiti se osumnjičeni od ponovnog krivičnog GONJENJA za isto djelo, odnosno mogućeg pokušaja oštećenog da za isto djelo preduzima dalje radnje sa ciljem pokretanja i vođenja novog krivičnog postupka.

RJEŠENJE o odbacivanju krivične prijave državni tužilac dostavlja oštećenom, osumnjičenom i njegovom braniocu, ukoliko ga ima i podnosiocu krivične prijave koji nije oštećeni.

U spisima predmeta mora postojati dokaz o ispunjenju obaveze/obaveza.

5. Evidencija o predmetima odloženog krivičnog GONJENJA

O predmetima odloženog krivičnog GONJENJA vodi se posebna evidencija shodno odredbama člana 147 Pravilnika o unutrašnjem poslovanju državnog tužilaštva.

U odlučivanju da li da primijeni odloženo krivično gonjenje osumnjičenog ili ne u konkretnoj krivičnoj stvari državni tužilac pribavlja podatke iz evidencije o ranijoj primjeni oportuniteta prema osumnjičenom.

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica

Odbačaj krivične prijave iz razloga pravičnosti

GLAVA III

Odbačaj krivične prijave iz razloga pravičnosti (čl. 273 ZKP)

Drugi mogući vid načela oportuniteta krivičnog GONJENJA prema punoljetnim osumnjičenim licima je odbačaj krivične prijave iz razloga pravičnosti (čl. 273 ZKP)-tzv. **bezuslovni ili čist oportunitet.**

Tri su propisana uslova koja moraju biti ispunjena da bi državni tužilac mogao da odbaci krivičnu prijavu po ovom osnovu:

- **da se radi o krivičnom djelu za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine**. Shodno tome, ni u ovakvim procesnim situacijama, kao ni kod odlaganja krivičnog GONJENJA, nema mogućnosti rješavanja krivične stvari putem ovog vida načela oportuniteta krivičnog GONJENJA kod krivičnih djela za koja je kumulativno propisana novčana kazna i kazna zatvora u iznosu do tri godine;
- **da je osumnjičeni usljed stvarnog kajanja spriječio nastupanje štete ili da je štetu u potpunosti već nadoknadio;**
- **da državni tužilac prema okolnostima slučaja ocijeni da izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično.**

Iz zakonske formulacije proizilazi da je za odbacivanje krivične prijave po ovom osnovu neophodno da su navedena tri uslova **kumulativno ispunjena**, a državni tužilac slobodno cijeni činjenice i dokaze koji su od značaja za donošenje rješenja o odbacivanju krivične prijave, odnosno da izricanje krivične sankcije u konkretnom slučaju ne bi bilo pravično/svrsishodno.

Za razliku od odlaganja krivičnog GONJENJA iz člana 272 ZKP, ovaj vid oportuniteta nije uslovljen rokovima, izvršenjem određenih obaveza od strane osumnjičenog, odnosno dogovorom o kompenzaciji štete. Ukoliko su ispunjeni navedeni kumulativni uslovi, **državni tužilac može odbaciti krivičnu prijavu po ovom osnovu i u slučaju da osumnjičeni ne prihvati ovakvo RJEŠENJE.** Dovoljno je da je osumnjičeni usljed stvarnog kajanja spriječio nastupanje štete ili da je štetu u potpunosti već nadoknadio i da je uzimajući pri tome u obzir određene okolnosti, državni tužilac i**zveo konačan zaključak da izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično.** U tom cilju, državni tužilac treba da **kontaktira oštećenog** kako bi na nesumnjiv način utvrdio da li je osumnjičeni u potpunosti nadoknadio štetu. Realnost tako postavljenog imovinskopravnog zahtjeva cijeni državni tužilac. U slučajevima kada oštećeni smatra da mu pričinjena šteta nije u potpunosti već nadoknađena a državni tužilac smatra da je takav zahtjev neosnovan upoznaće oštećenog da preostali dio svog imovinskopravnog zahtjeva može ostvariti u parnici.

Kriminalno-politički razlog propisivanja i primjene ovog vida načela oportuniteta leži u činjenici da je ispunjenjem navedenih uslova ponovo uspostavljeno pređašnje stanje između učinioca i oštećenog,

koje je postojalo prije izvršenja krivičnog djela, **usljed čega bi intervencija države bila suvišna i necjelishodna.**

Odbačajem krivične prijave po ovom osnovu predmetna krivična stvar se okončava, jer oštećenom ne pripada pravo preduzimanja krivičnog GONJENJA na osnovu člana 59 ZKP niti bilo koje drugo pravo koje bi dovelo do kontrole odluke državnog tužioca o odbacivanju krivične prijave- ne postoji nijedan oblik institucionalne kontrole ispravnosti takve odluke državnog tužioca.

Nepravičnost izricanja krivične sankcije kao opšti uslov za primjenu načela oportuniteta, kod ovog vida načela ima poseban značaj, s obzirom na to da državni tužilac donosi odluku isključivo **na osnovu diskrecione ocjene.** Diskreciona ocjena pretpostavlja da državni tužilac cijeni da li je krivično gonjenje osumnjičenog i izricanje krivične sankcije **pravično** na osnovu okolnosti vezanih za ličnost osumnjičenog i okolnosti pod kojima je djelo učinjeno. Prilikom utvrđivanja ovih okolnosti državni tužilac se rukovodi opštim pravilima **o odmjeravanju kazne iz člana 42 KZ**, s tim da bi navedene okolnosti spadale u kategoriju olakšavajućih okolnosti.

Odluku o odbačaju krivične prijave iz razloga pravičnosti državni tužilac donosi na osnovu **sopstvene procjene i ličnog zapažanja** od slučaja do slučaja, bez objektivnih kriterijuma koji mu mogu poslužiti kao putokaz u primjeni diskrecionog prava, jer ne postoje jasno definisani kriterijumi na osnovu kojih državni tužilac može utvrditi njihovo postojanje. Iz navedenih razloga primjena ovog vida oportuniteta u praksi je veoma rijetka – samo simbolična. Čini se opravdanim stav da ovakva državnotužilačka praksa nije u skladu sa kriminalno-političkim razlozima predviđanja ovog vida načela oportuniteta krivičnog gonjenja.

Kada je u pitanju **ispunjenje uslova** da je osumnjičeni usljed stvarnog kajanja spriječio nastupanje štete ili da je štetu u potpunosti već nadoknadio **treba voditi računa o sljedećem**:

Prvo, sprječavanje nastupanja štete, kao i potpuna nadoknada pričinjene štete treba da bude usljed stvarnog kajanja osumnjičenog.

Stvarno kajanje treba cijeniti prema okolnostima pod kojima je do sprječavanja nastupanja štete ili nadoknade štete došlo. Stvarno kajanje postoji samo kada je odluka o tome bila rezultat **slobodnog samoopredjeljenja osumnjičenog.** Stvarno kajanje se cijeni sa stanovišta spoljnih i unutrašnjih faktora, s tim da spoljni faktori ne smiju biti odlučujući. Ako je do donošenja odluke osumnjičenog došlo usljed istovremenog djelovanja i spoljnih i unutrašnjih faktora, za ocjenu stvarnog kajanja potrebno je utvrditi šta je u konkretnom slučaju imalo pretežniji uticaj na odluku osumnjičenog, da li njegove unutrašnje snage ili spoljne smetnje. Do sprječavanja nastupanja štete kao i do nadoknade pričinjene štete mora doći kroz **svrsishodno i efikasno angažovanje osumnjičenog;**

Drugo, kada su u pitanju **unutrašnje pobude dobrovoljnosti** nije bitno da li su pobude osumnjičenog moralne prirode, jer stvarno kajanje ne mora biti kajanje u moralno-etičkom smislu. Motivi mogu biti veoma različiti i oni su, posmatrano sa aspekta ovog uslova, irelevantni;

Treće, neophodno je da je osumnjičeni **sam spriječio** nastupanje štete, odnosno **sam nadoknadio** pričinjenu štetu. Ne postoji stvarno kajanje ako je sprječavanje nastupanja štete ili nadoknadu pričinjene štete izvršilo treće lice bez znanja osumnjičenog ili mimo njegove volje. Međutim, stvarno

kajanje postoji i ako je sprječavanje štete ili nadoknadu štete izvršilo treće lice koje je angažovao osumnjičeni, jer je u tom slučaju to rezultat volje osumnjičenog. Stvarno kajanje postoji i ako je otklanjanje štete izvršilo treće lice, ali na zauzimanje i uz lično požrtvovanje (angažovanje) osumnjičenog u slučajevima kada se on nalazi u stvarnoj nemogućnosti da to sam učini;

Četvrto, **stvarno kajanje** treba razlikovati od **ličnog kajanja** koje se sastoji od izražavanja kajanja i žaljenja zbog učinjenog krivičnog djela, ali koje, za razliku od stvarnog kajanja, ne pretpostavlja i potpunu nadoknadu pričinjene štete.

Peto, za razliku od nadoknade štete i sprječavanja nastupanja štete koje se može utvrditi na osnovu mjerljivih kriterijuma, pitanje stvarnog kajanja osumnjičenog lica se prepušta slobodnoj ocjeni državnog tužioca. Ponekad se stvarno kajanje neposredno može uočiti na osnovu spoljnih manifestacija ponašanja osumnjičenog koji na primjer plače, drhti, govori na način koji odražava da se pokajao, odnosno da je svjestan osjećaja da je pogriješio što je učinio krivično djelo. Značajno je da **priznanje krivičnog djela ne mora da znači i kajanje za učinjeno djelo**. Naime, iskreno kajanje treba da izražava izuzetno jak osjećaj krivice osumnjičenog, zbog čega po zakonodavcu izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično.

Pored navedenih okolnosti, prilikom odlučivanja o primjeni ovog vida oportuniteta državni tužilac u svakom konkretnom slučaju treba da cijeni da li je osumnjičeni prema izvještaju iz kaznene i prekršajne evidencije već kažnjavan, za koje krivično djelo, zatim da li se može primijeniti na osumnjičenog koji je u konkretnom slučaju učinio krivično djelo sa elementima nasilja i slično. Zakonodavac ne isključuje mogućnost odbačaja krivične prijave po ovom osnovu i u slučajevima kada postoje neke od ovih okolnosti. Međutim, u takvim slučajevima obaveza je državnog tužioca da to posebno obrazloži.

Izreka rješenja o odbacivanju krivične prijave po ovom osnovu treba da sadrži činjenični opis krivičnog djela, iz istih razloga kao kod rješenja donijetog primjenom člana 272 ZKP. U izreci ovog rješenja državni tužilac treba da navede da je osumnjičeni spriječio nastupanje štete ili je štetu u potpunosti već naknadio, dok u **obrazloženju rješenja**, pri ocjeni ispunjenosti uslova za primjenu načela oportuniteta, treba posebno ukazati zašto izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično.

Državni tužilac u slučaju odbacivanja krivične prijave na osnovu člana 273 ZKP, takođe treba da navede razloge zbog kojih smatra da je cjelishodno da se primijeni ovaj institut, iako su ispunjene sve stvarne i pravne pretpostavke za pokretanje krivičnog postupka, zatim koje okolnosti slučaja je cijenio i na osnovu kojih je utvrdio da je osumnjičeni usljed stvarnog kajanja spriječio nastupanje štete ili je štetu u potpunosti već nadoknadio, zbog čega izricanje krivične sankcije u konkretnom slučaju ne bi bilo pravično, kao i da obrazloži svrhu primjene načela oportuniteta u konkretnoj krivičnoj stvari.

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica

Sporazum o priznanju krivice

GLAVA IV

Sporazum o priznanju krivice i obaveze koje mogu biti naložene u slučajevima odlaganja krivičnog gonjenja

Jedna od osobenosti sporazuma o priznanju krivice je i to da sporazum pored obligatornih elemenata (čl. 301 st. 1 i 2 ZKP) može da sadrži i fakultativne elemente koji se tiču obaveza koje se osumnjičenom mogu narediti da bi se odložilo krivično gonjenje (čl. 272 st. 1). Prema članu 301 stav 3 ZKP obaveze koje se osumnjičenom mogu narediti da bi se odložilo krivično gonjenje (čl. 272 st. 1) mogu da budu i predmet sporazuma o priznanju krivice. Jedan je uslov koji mora biti ispunjen da bi njegov elemenat bile i obaveze (jedna ili više) koje se osumnjičenom mogu narediti da bi mu se odložilo krivično gonjenje. To je da ih s obzirom na prirodu obaveza okrivljeni može do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu ispuniti, odnosno da započne sa njihovim ispunjenjem, o čemu se takođe dogovaraju okrivljeni i državni tužilac.

Za razliku od uslovljenog oportuniteta iz člana 272 ZKP ovdje **zakonodavac ne navodi rok u kojem okrivljeni naloženu obavezu mora ispuniti, odnosno da li je uopšte mora ispuniti u cjelosti već samo precizira procesni trenutak za tako nešto.** Ne ulazeći u razloge kojima se zakonodavac rukovodio prilikom ovakvog načina rješavanja ovog pitanja čini se potpuno opravdanim stav da u slučajevima nalaganja jedne ili više ovih obaveza okrivljenom u ovakvim procesnim situacijama treba praviti razliku prema vrsti obaveze. **Nema nijednog razloga da se u slučaju nalaganja obaveza okrivljenom imovinskog karaktera koje se po svojoj prirodi mogu jednokratno ispuniti ne dogovori da se one ispune prije podnošenja sporazuma sudu,**[24] **i to treba da bude pravilo postupanja državnog tužioca u pregovaranju o ovom elementu sporazuma sa okrivljenim**. Nasuprot tome, kada je riječ o eventualnom nametanju obaveze obavljanja određenog društveno korisnog ili humanitarnog rada državni tužilac treba da vodi računa i o svrsi zaključenja sporazuma a to je efikasno RJEŠENJE krivične stvari što bi bilo teško postići nametanjem ove obaveze okrivljenom i njenim izvršenjem u skladu sa članom 22 stav 2 Pravilnika. S obzirom na ovo prilikom pregovaranja o zaključenju sporazuma o priznanju krivice treba izbjegavati nametanje ove obaveze a u slučajevima kada je to, po stavu državnog tužioca kriminalno-politički opravdano u predmetnoj krivičnoj stvari, naložiti da se tako naložena obaveza realizuje u što je moguće kraćem roku, i to prije podnošenja sporazuma sudu. U slučajevima kada se to ne može da obezbijedi a po stavu državnog tužioca postoji opravdanost nametanja ove obaveze državni tužilac treba da na odgovarajući način provjeri u kojoj mjeri je okrivljeni ozbiljno započeo sa ispunjavanjem obaveza koje su predmet sporazuma o priznanju krivice, tako

24 Riječ je o obavezama iz člana 272 st. 1 tač. 1, 2 i 3 ZKP

što će npr. tražiti izvještaje od određene organizacije u kojoj okrivljeni obavlja društveno korisni rad. Takođe **kada su u pitanju obaveze koje se direktno odnose na oštećenog treba komunicirati sa njim radi provjere ispunjenosti naloženih obaveza iz tačke 1 i 2 stava 1 člana 272 ZKP i ponašanja okrivljenog u vezi sa preuzetom obavezom**. Ovo tim prije što je to i jedan od uslova za prihvatanje sporazuma od strane suda jer sud prije donošenja presude treba „da utvrdi da sporazumom nijesu povrijeđena prava oštećenog" (čl. 302 st. 8 tač. 4 ZKP).

Prednje navedena pitanja imaju značaj ne samo posmatrano sa aspekta norme već i sa aspekta njene primjene, jer praksa, sasvim opravdano pokazuje i rješavanje krivične stvari na ovaj način. **Državni tužilac prilikom pregovaranja o zaključenju sporazuma treba da vodi računa i o ovom njegovom mogućem elementu i iz razloga što se na taj način, i bez vođenja krivičnog postupka, štite prava oštećenog. Sporazum je, pored uslovnog odlaganja krivičnog GONJENJA i najbrži put da oštećeni ostvari svoja prava proistekla izvršenjem krivičnog djela.**

GLAVA V

Načelo oportuniteta i odgovornost pravnih lica za krivična djela

1. Normativni okvir i vidovi načela oportuniteta

Normativni okvir za moguću primjenu načela oportuniteta krivičnog gonjenja kod pravnih lica je Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična djela (ZOPLKD),[25] s tim da i u ovakvim slučajevima, i po ovom pitanju kao i uopšte imamo shodnu primjenu odredaba ZKP. S obzirom na ovo **u postupku odlučivanja o načelu oportuniteta kod pravnih lica shodnu primjenu imaju i stavovi izneseni u Smjernicama po pitanjima primjene oba vida načela oportuniteta kod punoljetnih osumnjičenih lica (čl. 272 i 273 ZKP).**

Dva su moguća vida načela oportuniteta kada je riječ o pravnom licu kao subjektu odgovornosti za krivično djelo. To su:

1. Odbačaj krivične prijave iz razloga necjelishodnosti pokretanja postupka (čl. 46 ZOPLKD)
2. Odlaganje krivičnog GONJENJA (čl. 47 ZOPLKD)

Uslovi mogućnosti primjene ova dva vida oportuniteta kod pravnih lica su različiti a cilj normiranja i jednog i drugog vida je isti (RJEŠENJE predmetne krivične stvari bez pokretanja i vođenja krivičnog postupka protiv pravnog lica), s tim da do mogućnosti njihove primjene može da dođe samo u slučajevima kada su ispunjeni zakonom propisani uslovi za odgovornost pravnog lica za krivično djelo. Riječ je o uslovima iz člana 5 ZOPLKD (čl. 3 ZOPLKD).

2. Odbačaj krivične prijave iz razloga necjelishodnosti pokretanja postupka protiv pravnog lica (čl. 46 ZOPLKD)

Tri su kumulativno predviđena uslova koja moraju biti ispunjena da bi državni tužilac mogao da se koristi ovim vidom oportuniteta kod pravnog lica. To su:

25 „Sl. list RCG", br. 2/2007

Prvo, da postoje osnovi sumnje da je odgovorno lice djelujući u ime pravnog lica u okviru svojih ovlašćenja učinilo krivično djelo u namjeri da za to pravno lice ostvari kakvu korist;

Drugo, da je u pitanju krivično djelo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

Treće, da postoji najmanje jedan od sljedećih alternativno predviđenih razloga. To su ako:

- okolnosti slučaja ukazuju da pokretanje postupka ne bi bilo cjelishodno zbog neznatnog doprinosa pravnog lica u izvršenju krivičnog djela;
- pravno lice nema imovine ili je pokrenut stečajni postupak protiv pravnog lica;
- je pravno lice prijavilo krivično djelo prije saznanja da su organi GONJENJA otkrili da je u pravnom licu učinjeno krivično djelo;
- je pravno lice sarađivalo sa organima otkrivanja i GONJENJA;
- je pravno lice naknadilo štetu i otklonilo druge štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela;
- je pravno lice vratilo imovinsku korist pribavljenu učinjenim krivičnim djelom;
- je pravno lice prije učinjenog krivičnog djela preduzelo sve djelotvorne, neophodne i razumne mjere u cilju sprječavanja i otkrivanja izvršenja krivičnog djela;
- je pravno lice organima otkrivanja i GONJENJA dostavilo podatke od značaja za odgovornost drugog pravnog lica, sa kojim nije organizaciono povezano, za krivično djelo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna.

Prilikom donošenja odluke o tome da se ne pokrene krivični postupak-da se odbaci krivična prijava po ovom osnovu državni tužilac uzima u obzir i zakonom predviđene okolnosti odmjeravanja novčane kazne pravnom licu. Riječ je o okolnostima predviđenim u članu 16 ZOPLKD.

U slučajevima kada su u predmetnoj krivičnoj stvari ispunjeni prednje navedeni uslovi državni tužilac odbacuje podnesenu krivičnu prijavu**. RJEŠENJE je forma odluke kojom to čini državni tužilac. Sadržina rješenja državnog tužioca o odbacivanju krivične prijave protiv pravnog lica po ovom osnovu treba da odgovara sadržini rješenja državnog tužioca o odbačaju krivične prijave iz razloga pravičnosti iz člana 273 ZKP.**

O odbačaju krivične prijave državni tužilac obavještava oštećenog u roku od osam dana od dana donošenja rješenja s poukom da nema pravo preuzimanja krivičnog GONJENJA (čl. 57 ZOPLKD). **Odbačajem krivične prijave po ovom osnovu predmetna krivična stvar pravnog lica se smatra rješenom.**

U postupku odlučivanja o odbačaju krivične prijave protiv pravnog lica po ovom osnovu shodnu primjenu imaju stavovi izneseni kod odbačaja krivične prijave iz razloga pravičnosti iz člana 273 ZKP.

3. Odlaganje krivičnog GONJENJA (čl. 47 ZOPLKD)

Četiri su kumulativno predviđena uslova koja moraju biti ispunjena da bi državni tužilac mogao primijeniti ovaj vid oportuniteta- da bi odložio krivično gonjenje pravnog lica.

Prvo, da postoje osnovi sumnje da je odgovorno lice djelujući u ime pravnog lica u okviru svojih ovlašćenja učinilo krivično djelo u namjeri da za to pravno lice ostvari kakvu korist. Tj. da postoje uslovi odgovornosti pravnog lica za krivično djelo iz člana 5 ZOPLKD;

Drugo, da je u pitanju krivično djelo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do osam godina;

Treće, da državni tužilac procijeni da ne bi bilo cjelishodno da se vodi krivični postupak protiv pravnog lica. Necjelishodnost vođenja krivičnog postupka se cijeni na osnovu istovremene analize tri grupe okolnosti (priroda krivičnog djela, okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno i ranije poslovanje pravnog lica-da li je npr. protiv pravnog lica ranije pokretan i vođen krivični postupak, da li je prema istom već korišćen oportunitet krivičnog GONJENJA i sl.).

Četvrto, da pravno lice prihvati ispunjenje jedne ili više sljedećih obaveza, i to da:

1) naknadi štetu i otkloni druge štetne posljedice nastale izvršenjem krivičnog djela;
2) plati određeni novčani iznos u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, s tim da taj iznos ne može preći deset hiljada eura;
3) ispuni obaveze u vezi sa učinjenim krivičnim djelom ili obaveze čije bi ispunjenje djelovalo preventivno u cilju sprječavanja vršenja novog krivičnog djela;
4) sačini i sprovodi program djelotvornih, neophodnih i razumnih mjera u cilju sprječavanja izvršenja krivičnog djela;
5) obrazuje unutrašnju kontrolu u cilju sprječavanja daljeg vršenja krivičnih djela;
6) sačinjava periodične izvještaje o svom poslovanju;
7) ukloni ili smanji rizik od daljeg prouzrokovanja štete učinjenim krivičnim djelom;
8) se uzdržava od poslovnih aktivnosti koje bi mogle biti prilika ili podsticaj za ponovno vršenje krivičnih djela;
9) otkloni ili ublaži štetu pričinjenu krivičnim djelom;
10) obavi rad u javnom interesu u trajanju do šest mjeseci, s tim da ova obaveza ne smije ugroziti redovno poslovanje pravnog lica.

Prilikom donošenja odluke o odlaganju krivičnog GONJENJA, a posebno pri izboru obaveze/obaveza koje treba naložiti pravnom licu državni tužilac uzima u obzir i okolnosti odmjeravanja novčane kazne iz člana 16 ZOPLKD.

Nakon izvršene analize svih navedenih okolnosti koje se moraju cijeniti u međusobnoj povezanosti – istovremeno i pribavljene saglasnosti oštećenog i pristanka pravnog lica državni tužilac donosi odluku o odlaganju krivičnog GONJENJA.

RJEŠENJE je vrsta odluke kojom državni tužilac odlaže krivično gonjenje pravnog lica. Njegova sadržina treba da odgovara sadržini rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA na osnovu člana 272 stav 3 ZKP, što znači da u rješenju, pored ostalog mora da bude preciziran i rok izvršenja naložene obaveze/naloženih obaveza i on ne može biti duži od šest mjeseci. Ili, u rješenju moraju biti pojedinačno konkretizovane i mjere pod kojima je odloženo gonjenje i način/načini njenog/njihovog izvršenja.

Kada je riječ o roku izvršenja obaveze/obaveza on može biti jednokratan i u ratama. I ovdje kao i kod odlaganja krivičnog GONJENJA osumnjičenom licu na osnovu člana 272 ZKP pravnom licu po pravilu treba naložiti jednokratno izvršenje obaveze. Kada obaveza nije jednokratne prirode (npr. da se sačini i sprovodi program djelotvornih, neophodnih i razumnih mjera u cilju sprječavanja izvršenja krivičnog djela) **rok za izvršenje treba da bude što je moguće kraći**. Svakako s obzirom na utvrđene okolnosti određenog slučaja (vrsta obaveze, status pravnog lica i sl.). Međutim, to ne isključuje primjenu maksimalnog roka od šest mjeseci kada za to postoje opravdani razlozi što državni tužilac treba posebno da obrazloži.

Rok za izvršenje obaveze državni tužilac može izuzetno produžiti samo ukoliko utvrdi da pravno lice iz vanrednih i opravdanih razloga nije u mogućnosti da izvrši naloženu obavezu/naložene obaveze ali i u takvim slučajevima samo u okviru maksimalno određenog roka do šest mjeseci.

U cilju pribavljanja saglasnosti oštećenog i pristanka pravnog lica kao preduslova mogućnosti donošenja rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA pravnog lica obaveza je državnog tužioca da pozove oštećenog i predstavnika pravnog lica i da ih upozna sa svojim predlogom za odlaganje krivičnog GONJENJA i vrstom obaveza koje planira da nametne pravnom licu.

Pribavljanje saglasnosti oštećenog treba shvatiti kao pribavljanje njegovog stava o nalaganju konkretne obaveze/konkretnih obaveza pravnom licu i njegovih eventualnih predloga obaveza koje treba nametnuti pravnom licu. Stavovi i predlozi oštećenog iznseni odnosno dati po ovom pitanju ne obavezuju državnog tužioca ali ih on mora uzeti u obzir u donošenju odluke. S druge strane neophodan je pristanak predstavnika pravnog lica kako za odlaganje tako i za vrstu/vrste obaveze/obaveza koje će biti nametnute pravnom licu jer bez pristanka na to nema ni mogućnosti izvršenja naložene obaveze/naloženih obaveza.

Kada je riječ o vrsti obaveze/obaveza koje se mogu nametnuti pravnom licu u ovakvim krivičnim slučajevima čine se kriminalno-politički opravdanim dva stava kojih bi državni tužioci trebalo da se pridržavaju u ovakvim krivičnim slučajevima.

Prvo, istovremeno nalaganje dvaju ili više obaveza pravnom licu treba da bude pravilo prilikom odlaganja mu krivičnog GONJENJA, s tim da vrste obaveza koje se nalažu treba da budu vezane kako za vrstu djelatnosti pravnog lica i njegova druga svojstva (npr. vrijednosti imovine kojom raspolaže) tako i za vrstu-karakter izvršenog krivičnog djela;

Drugo, pojedine od zakonom predviđenih obaveza koje mogu biti naložene pravnom licu po pravilu su nespojive sa prirodom pravnog lica. Slučaj npr. sa obavezom „da obavi rad u javnom interesu" jer se u ovakvim procesnim situacijama obaveze nalažu pravnom licu a ne odgovornom licu koje je djelujući u ime pravnog lica u okviru svojih ovlašćenja učinilo krivično djelo u namjeri da za to pravno lice ostvari kakvu korist.

Obaveza je pravnog lica da prihvaćenu obavezu izvrši u roku i na način preciziran u rješenju o odlaganju krivičnog GONJENJA.

Sadržina rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA pravnog lica treba da odgovara sadržini rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA osumnjičenog iz člana 272 stav 3 ZKP.

RJEŠENJE o odlaganju GONJENJA se dostavlja pravnom licu, oštećenom ako ga ima, odnosno humanitarnoj organizaciji ili javnoj ustanovi u čiju se korist nalaže izvršenje obaveze/obaveza.

Dvije su moguće posljedice donesenog rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA pravnog lica što zavisi od činjenice da li je pravno lice ili ne izvršilo naloženu obavezu/naložene obaveze. Ako pravno lice izvrši naloženu obavezu/obaveze državni tužilac odbacuje krivičnu prijavu. U protivnom obaveza je državnog tužioca da pokrene krivični postupak protiv pravnog lica.

RJEŠENJE je forma odluke kojom to čini državni tužilac. Sadržina rješenja državnog tužioca o odbacivanju krivične prijave protiv pravnog lica po ovom osnovu treba da odgovara sadržini rješenja državnog tužioca o odbačaju krivične prijave protiv osumnjičenog na osnovu člana 272 stav 6 ZKP.

O odbačaju krivične prijave državni tužilac obavještava oštećenog u roku od osam dana od dana donošenja rješenja s poukom da nema pravo preuzimanja krivičnog GONJENJA (čl. 57 ZOPLKD). Obaveza je državnog tužioca da o posljedicama odbačaja krivične prijave upozna oštećenog i to prije pribavljanja njegove saglasnosti za odlaganje krivičnog GONJENJA.

Donošenjem rješenja o odbačaju krivične prijave predmetna krivična stvar pravnog lica iz podnesene krivične prijave se smatra rješenom.

U postupku odlaganja krivičnog GONJENJA pravnog lica shodno se primjenjuju stavovi izneseni kod odlaganja krivičnog gonjenja osumnjičenog lica iz člana 272 ZKP.

Predstavnik pravnog lica je subjekat preduzimanja svih radnji u ime pravnog lica u postupku odlaganja krivičnog GONJENJA pravnog lica.

4. Odgovorno lice u pravnom licu i odlaganje krivičnog GONJENJA pravnog lica

Kada je riječ o rješavanju krivične stvari pravnog lica putem načela oportuniteta krivičnog GONJENJA onda se kao neizostavno postavlja i pitanje mogućnosti rješavanja krivične stvari odgovornog lica u pravnom licu zbog krivičnog djela koje se stavlja na teret pravnom licu na isti takav način, putem oportuniteta krivičnog GONJENJA, tj. istovremeno i istom odlukom državnog tužioca. Pitanje proizlazi iz dvije činjenice. Prvo, pravno lice je odgovorno za krivično djelo odgovornog lica koje je djelujući u ime pravnog lica u okviru svojih ovlašćenja učinilo krivično djelo u namjeri da za to pravno lice ostvari kakvu korist (čl. 5 ZOPLKD). Drugo, po pravilu se postupak protiv pravnog lica pokreće i sprovodi zajedno sa postupkom protiv odgovornog lica u pravnom licu. Odnosno, postupak samo protiv

pravnog lica može započeti i sprovesti se u slučaju nepostojanja mogućnosti pokretanja i sprovođenja postupka protiv odgovornog lica iz zakonom određenih razloga ili u slučajevima kada je postupak protiv odgovornog lica već sproveden (čl. 45 st. 1 i 3 ZOPLKD). I pored toga što na prvi pogled djeluje da je mogućnost rješavanja krivične stvari odgovornog lica u pravnom licu i pravnog lica putem oportuniteta krivičnog GONJENJA međusobno uslovljena ipak nije tako. Ključni argumenat opravdanosti ovakve konstatacije leži u činjenici da se odredbe člana 45 st. 1 i 3 ZOPLKD o jedinstvenom postupku protiv odgovornog lica u pravnom licu i pravnog lica odnose na pokretanje i vođenje krivičnog postupka a načelo oportuniteta se primjenjuje prije pokretanja krivičnog postupka, i to se odnosi kako na odgovorno lice u pravnom licu tako i na samo odgovorno pravno lice. Dalje, u odlučivanju da li primijeniti ili ne oportunitet krivičnog GONJENJA kod osumnjičenog odgovornog lica u pravnom licu državni tužilac svoju odluku donosi na osnovu odredaba člana 272 i člana 273 ZKP a kada je u pitanju odgovorno pravno lice na osnovu odredaba članova 46 i 47 ZOPLKD. Uz to, tu je i činjenica različitosti uslova za mogućnost primjene oportuniteta kod ova dva subjekta. Slučaj npr. sa propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do pet godina kao jednim od uslova odlaganja krivičnog GONJENJA osumnjičenom odgovornom licu i novčanom kaznom ili kaznom zatvora do osam godina kao uslova mogućnosti odlaganja krivičnog GONJENJA odgovornom pravnom licu. Shodno tome, moguće je da državni tužilac o primjeni načela oportuniteta kod ova dva subjekta odlučuje istovremeno što bi trebalo da bude pravilo postupanja državnih tužilaca u takvim krivičnim slučajevima ali i u takvom slučaju kod osumnjičenog odgovornog lica to čini na osnovu odredaba članova 272 i 273 ZKP i uz shodnu primjenu svega prednje navedenog kod ovih odredaba a kod pravnog lica to čini na osnovu odredaba članova 46 i 47 ZOPLKD. Ali, isto tako zakonodavac dozvoljava i mogućnost da državni tužilac u istoj krivičnoj stvari odgovornog lica u pravnom licu i odgovornog pravnog lica postupi i odvojeno i različito kada je riječ o primjeni načela oportuniteta prema jednom ili drugom subjektu. I u jednom i u drugom slučaju **odluku o rješavanju predmetne krivične stvari osumnjičenog odgovornog lica u pravnom licu na ovakav način državni tužilac donosi na osnovu odredaba člana 272 i 273 ZKP a odluku o rješavanju krivične stvari odgovornog pravnog lica putem oportuniteta krivičnog GONJENJA na osnovu člana 46 i člana 47 ZOPLKD bez obzira da li o tome odlučuje istovremeno ili odvojeno.**

Rješavanje krivične stvari odgovornog lica u pravnom licu putem oportuniteta krivičnog GONJENJA nije uslov za isto tako postupanje i prema odgovornom pravnom licu.

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica

Oportunitet i odgovornost pravnih lica

GLAVA VI

Druga važna pitanja primjene načela oportuniteta krivičnog gonjenja

1. Rješenje o odbačaju krivične prijave na osnovu primjene načela oportuniteta i načelo *ne bis in idem*

Jedno od pitanja koje se postavlja u slučajevima rješenja krivične stvari na osnovu načela oportuniteta krivičnog GONJENJA (oba njegova vida), tj. donošenjem rješenja o odbačaju krivične prijave na osnovu člana 272 i člana 273 ZKP je pitanje: **Da li se ovako donijeta odluka državnog tužioca smatra presuđenom stvari (*res judicata*) i da li se u ovom slučaju može primijeniti načelo *ne bis in idem?*** Opravdanost pitanja svoju osnovu nalazi u činjenici da se u ovakvim slučajevima ne primjenjuju odredbe člana 59 ZKP.

U vezi sa ovako postavljenim pitanjem posebno treba imati u vidu činjenicu da u slučajevima donošenja rješenja o odbačaju krivične prijave po ovom osnovu zakonodavac ne propisuje mogućnost ulaganja žalbe niti bilo kog drugog pravnog sredstva protiv rješenja državnog tužioca, što upućuje na zaključak da RJEŠENJE o odbacivanju krivične prijave po osnovu načela oportuniteta predstavlja konačnu i pravosnažnu odluku. Članom 6 stav 1 ZKP propisano je da „Nikome ne može biti ponovo suđeno za krivično djelo za koje je pravosnažnom odlukom osuđen ili oslobođen optužbe." Iz ove zakonske formulacije proizilazi da se načelo *ne bis in idem* odnosi isključivo na pravosnažne odluke suda. Stoga se opravdano postavlja pitanje da li se *ne bis in idem* može primijeniti i na rješenja državnog tužioca o odbačaju krivične prijave u slučaju primjene načela oportuniteta, s obzirom na dati zaključak da su ova rješenja, po svojoj suštini, konačna i pravosnažna.[26] Riječ je o složenom pravnom pitanju u čiju analizu ovog puta ne ulazimo. Umjesto toga ukazujemo na stavove Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na načelo *ne bis in idem*[27], kao i ***presudu Suda Evropske unije u Luksemburgu Husein Gozutok i Klaus Bruge C-187/01 i C-385/01 od 11. februara 2003***, u kojima je postavljen standard da *„u slučajevima kada je riječ o postupcima državnih tužilaštava koji odustaju od daljeg krivičnog GONJENJA nakon što okrivljeni ispuni određene, od istog mu tužilaštva ponuđene obaveze, u kojim postupcima ne učestvuje sud, niti se takvi postupci završavaju sudskom odlukom, već*

26 Odredbom člana 222 stav 1 i 2 ZKP je propisano da „Ako ovim zakonikom nije drukčije određeno, rješenja se izvršavaju kad postanu pravosnažna" a „Pravosnažnost rješenja nastupa kad se ono ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dozvoljena."

27 Gradinger protiv Austrije (predstavka br. 15963/90), presuda od 23. oktobra 1995. i Sergey Zolotukhin protiv Rusije, (predstavka br. 14939/03), presuda od 10. februara 2009. godine

odustankom tužioca od daljeg krivičnog GONJENJA, ima se smatrati pravosnažnim okončanjem postupka, sa argumentacijom da odluku u tim postupcima donosi tijelo vlasti koje prema odredbama nacionalnog krivičnog prava čini dio sastava kaznenog pravosuđa". Posmatrano u ovom kontekstu čini se opravdanim ukazati i na stav Vrhovnog kasacionog suda Srbije čije je Krivično odjeljenje na sjednici održanoj 28.11.2016. godine[28], zauzelo stav „da je **u slučaju primjene instituta odlaganja krivičnog GONJENJA iz člana 283 ZKP stvar presuđena**, te da primjena ovog instituta pretpostavlja da javni tužilac mora prvo da primjenom načela legaliteta utvrdi da je okrivljeni učinio krivično djelo, a potom da donese odluku o primjeni načela oportuniteta i naloži izvršenje konkretne obaveze. Stoga, izvršenje naložene obaveze predstavlja vid kažnjavanja osumnjičenog za učinjeno krivično djelo, što je zakonski osnov javnom tužiocu za odbačaj krivične prijave, saglasno članu 283 stav 3 ZKP, prema kome ako osumnjičeni u roku, na račun propisan za uplatu javnih prihoda, uplati određeni novčani iznos, koji se koristi za humanitarne ili druge javne svrhe, javni tužilac će rješenjem odbaciti krivičnu prijavu i o tome obavijestiti oštećenog, koji nema pravo da saglasno odredbi člana 51 stav 2 Zakonika podnese prigovor". Opravdanost uzimanja u obzir i ovog stava Krivičnog odjeljenja Vrhovnog kasacionog suda Srbije kao i njegove presude leži u činjenici da je pitanja statusa rješenja o odbačaju krivične prijave po članu 283 stav 3 i člana 284 stav 3 ZKP Republike Srbije (po osnovu i jednog i drugog vida načela oportuniteta-uslovni i bezuslovni oportunitet) i prava oštećenog lica u takvim slučajevima identično sa rješenjima člana 272 stav 6 i člana 273 ZKP Crne Gore.[29]

Iz navedenog proizilazi da **RJEŠENJE o odbacivanju krivične prijave** državnog tužioca donijeto na osnovu člana 272 stav 6 ZKP, kao i na osnovu člana 273 ZKP, protiv koga nije dozvoljena žalba **stiče formalnu i materijalnu pravosnažnost (*res judicata*)**. Dakle, krivični postupak u konkretnom slučaju **smatra se pravosnažno okončanim i to predstavlja smetnju za dalje krivično gonjenje u smislu načela *ne bis in idem***. Izuzetak je ponavljanje krivičnog postupka koje ne sprječava zabrana načela ne bis in idem (čl. 6 st. 2 ZKP).

2. Troškovi postupka i načelo oportuniteta krivičnog gonjenja

Za razliku od nekih drugih krivičnoprocesnih zakonodavstava koja na izričit način ne rješavaju pitanje nadoknade troškova u slučajevima rješavanja krivične stvari primjenom načela oportuniteta krivičnog GONJENJA,[30] ZKP Crne Gore izričito reguliše ovo pitanje. Prema članu 272 stav 7 ZKP troškovi krivičnog postupka iz člana 226 ZKP nastali primjenom načela oportuniteta krivičnog GONJENJA padaju na teret državnog tužilaštva.

Kada je riječ o ovom aspektu načela oportuniteta treba imati u vidu i to da u slučajevima sprovođenja postupka medijacije na osnovu stava 4 člana 272 ZKP troškovi medijacije padaju na teret učesnika medijacije (osumnjičenog i/ili oštećenog) u skladu sa njihovim sporazumom (čl. 12 Pravilnika).

28 Isti stav zauzet je i u presudi Vrhovnog kasacionog suda Przz. broj 18/2016 od 22.12.2016. god.

29 Vidi: Kiurski, J., Načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2019. god.

30 Slučaj npr. sa ZKP Republike Srbije

3. Oduzimanje predmeta i načelo oportuniteta krivičnog gonjenja

jedna od mjera bezbjednosti koja je predviđena KZ je i mjera bezbjednosti oduzimanje predmeta (tač. 7 čl. 67 KZ). Nju, kao i ostale mjere bezbjednosti može da izrekne samo sud jer mjere bezbjednosti predstavljaju vrstu krivičnih sankcija (čl. 4 st. 1 i 68 st. 1 KZ). S obzirom na ovo, u praksi je prisutno i pitanje: Da li u slučaju primjene instituta odlaganja krivičnog GONJENJA iz člana 272 ZKP RJEŠENJE o oduzimanju predmeta donosi državni tužilac kao organ postupka ili sud? U vezi sa ovako postavljenim pitanjem prisutna su različita shvatanja. Ona su rezultat različitog tumačenja odredaba KZ i ZKP koje daju odgovor na ovo pitanje.

Ključne odredbe, kada je riječ o ovako postavljenom pitanju, su odredbe st. 1 i 2 člana 477 ZKP. Prema stavu 1 ovog člana rješenje o oduzimanju predmeta po pravilu donosi sud. Međutim, prema stavu 2 ove odredbe „Posebno rješenje o tome donosi organ pred kojim se vodio postupak u času kad je postupak završen, odnosno kad je obustavljen." Shodno ovom, državni tužilac u slučaju primjene načela oportuniteta iz člana 272 ZKP donosi posebno rješenje o oduzimanju predmeta po donošenju rješenja o odbacivanju krivične prijave na osnovu člana 272 stav 6 ZKP. Naravno, pod uslovom da su ispunjeni zakonom predviđeni uslovi za oduzimanje predmeta.

U vezi sa ovim aspektom predmetne problematike treba imati u vidu i sljedeće:

Prvo, i u slučajevima kada se imovina oduzima na osnovu rješenja državnog tužioca, primjenjuje se stav 5 člana 477 ZKP;

Drugo, prednje izneseni stav po pitanju oduzimanja predmeta na osnovu člana 272 ZKP u cjelosti se odnosi i na vid oportuniteta propisan u članu 273 ZKP (Odbačaj krivične prijave iz razloga pravičnosti).

DRUGI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja u postupku prema maloljetnicima

PRVI DIO

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja i punoljetna osumnjičena lica

Druga važna pitanja

Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja u postupku prema maloljetnicima

1. Normativni okvir i vidovi oportuniteta

Normativni okvir mogućnosti primjene načela oportuniteta krivičnog GONJENJA u postupku prema maloljetnicima predstavlja Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (ZPMUKP)31 kao primarni izvor prava kojim se reguliše krivičnopravni status maloljetnika, s tim da se „Na pitanja koja nijesu uređena ovim zakonom primjenjuje Krivični zakonik, Zakonik o krivičnom postupku i zakon kojim se uređuje izvršenje kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti" (čl. 7 ZPMUKP). Shodno tome, u primjeni odredaba ZPMUKP o načelu oportuniteta krivičnog GONJENJA shodnu primjenu imaju i stavovi izneseni u Smjernicama koji se tiču načela oportuniteta krivičnog GONJENJA kod punoljetnih osumnjičenih lica.

Načelo oportuniteta krivičnog GONJENJA u postupku prema maloljetnicima normirano je u: članu 66 ZPMUKP (Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti u izviđaju), članu 69 ZPMUKP (Postupak određivanja vaspitnog naloga u izviđaju-uslovljeni oportunitet), članu 75 ZPMUKP (Postupak za određivanje vaspitnog naloga u pripremnom postupku) i čl. 76 ZPMUKP (Obustava postupka prema maloljetniku iz razloga cjelishodnosti u pripremnom postupku). Shodno tome, u postupku prema maloljetnicima postoje četiri vida oportuniteta krivičnog GONJENJA. Pojedinačno posmatrano to su:

- ***Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti u izviđaju* (čl. 66 ZPMUKP)** koje kao uslov za moguću primjenu ima težinu krivičnog djela koja se cijeni sa aspekta propisane krivične sankcije za isto (***bezuslovni oportunitet u izviđaju***).
- ***Postupak za određivanje vaspitnog naloga u izviđaju -uslovljeni oportunitet (čl. 69 ZPMUKP)*** koji za svoju osnovu ima kako težinu krivičnog djela cijenjenu sa aspekta propisane krivične sankcije tako i pristanak maloljetnika da prihvati i ispuni jedan ili više vaspitnih naloga, odnosno i izvršenje krivične sankcije prema maloljetniku (***uslovljeni oportunitet u izviđaju***).
- ***Postupak za određivanje vaspitnog naloga u pripremnom postupku – uslovljeni oportunitet u pripremnom postupku (čl. 75 ZPMUKP)*** čiji je osnov za moguću primjenu isti kao i kod uslovljenog oportuniteta u izviđaju-težina krivičnog djela cijenjena sa aspekta propisane

31 „Sl. list CG", br. 64/2011, 1/2018 i 64/2026

krivične sankcije i pristanak maloljetnika da prihvati i ispuni jedan ili više vaspitnih naloga, odnosno i izvršenje krivične sankcije prema maloljetniku.

- ***Obustava postupka prema maloljetniku iz razloga cjelishodnosti u pripremnom postupku – bezuslovni oportunitet u pripremnom postupku (čl. 76 ZPMUKP).***

Krivičnu stvar maloljetnika treba rješavati putem oportuniteta krivičnog GONJENJA uvijek kada su ispunjeni zakonom propisani uslovi što trenutno nije slučaj.

2. Odbacivanje krivične prijave iz razloga pravičnosti u izviđaju (čl. 66 ZPMUKP)

Tri su propisana uslova koja moraju biti ispunjena da bi državni tužilac za maloljetnike mogao da odbaci krivičnu prijavu po ovom osnovu:

- **da se radi o krivičnom djelu za koje je kao glavna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina**. Shodno tome, ni u ovakvim procesnim situacijama kao ni kod punoljetnih osumnjičenih lica nema mogućnosti odbačaja krivične prijave po ovom osnovu kod krivičnih djela za koja je kumulativno propisana novčana kazna i kazna zatvora do pet godina.
- **da je osumnjičeni usljed stvarnog kajanja spriječio nastupanje štete ili da je štetu u potpunosti već nadoknadio;**
- **da državni tužilac za maloljetnike ocijeni, prema okolnostima slučaja, da izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično**.

Uz izneseno i ovdje kao i u slučaju načela oportuniteta uopšte – bez obzira o kojem njegovom vidu je riječ neophodno je i postojanje potrebnog stepena sumnje o izvršenju krivičnog djela od strane maloljetnika. Bez ovog nema mogućnosti pokretanja krivičnog postupka prema maloljetniku uopšte, a time ni mogućnosti korišćenja načela oportuniteta.

Iz zakonske formulacije člana 66 stav 1 ZPMUKP proizilazi da je za odbacivanje krivične prijave po ovom osnovu neophodno da su navedena tri uslova **kumulativno ispunjena**, a državni tužilac za maloljetnike slobodno cijeni činjenice i dokaze koji su od značaja za donošenje rješenja o odbacivanju krivične prijave, odnosno da izricanje krivične sankcije u konkretnom slučaju ne bi bilo pravično.

Nepravičnost izricanja krivične sankcije procjenjuje se na osnovu istovremene analize svih okolnosti slučaja i iste treba posmatrati u širem smislu njihovog značenja. Obaveza je državnog tužioca za maloljetnike da ispita činjenice i dokaze koji se odnose ne samo na krivično djelo i krivicu već i na sve ostale okolnosti koje se tiču ličnosti maloljetnika i da na osnovu istih, s obzirom na specifičnosti postupka prema maloljetnicima, sagleda mogućnost primjene ovog vida načela oportuniteta.

U cilju adekvatnog razjašnjenja svih okolnosti potrebnih za donošenje odluke o odbačaju krivične prijave državnom tužiocu za maloljetnike stoje na raspolaganju nekolike mogućnosti. Može: da traži obavještenja od roditelja, usvojioca, odnosno staraoca maloljetnika, drugih lica i ustanova, a kada

procijeni da je to potrebno može ova lica i maloljetnika pozvati radi neposrednog obavještavanja; zatražiti mišljenje od organa starateljstva o cjelishodnosti pokretanja postupka, zatražiti nalaz i mišljenje i drugih stručnih službi, što treba da zavisi od vrste postavljenih pitanja u donošenju odluke o odbacivanju krivične prijave.

U analizi pitanja stvarnog kajanja, sprječavanja nastupanja štete i već izvršene naknade pričinjene štete državni tužilac za maloljetnike treba da postupa na način na koji postupa državni tužilac u slučajevima odbačaja krivične prijave iz razloga pravičnosti kod punoljetnih osumnjičenih lica iz člana 273 ZKP.

Samo u slučajevima kada su u predmetnoj krivičnoj stvari maloljetnika ispunjeni prednje navedeni uslovi državni tužilac za maloljetnike može da odbaci krivičnu prijavu bez bilo kakvih uslovljavanja.

U slučajevima odbačaja krivične prijave po ovom osnovu obaveza je državnog tužioca za maloljetnike da o tome obavijesti organ starateljstva, oštećenog i policiju ako je ona podnijela krivičnu prijavu, a oštećeni u takvoj procesnoj situaciji nema pravo podnošenja zahtjeva sudiji za maloljetnike nadležnog suda da odluči o pokretanju postupka prema maloljetniku.

Odbacivanjem krivične prijave po ovom osnovu krivična stvar maloljetnika se smatra konačno rješenom.

3. Postupak za određivanje vaspitnog naloga u izviđaju – uslovljeni oportunitet u izviđaju (čl. 69 ZPMUKP)

Dva su procesna slučaja u kojima državni tužilac za maloljetnike može da koristi ovaj vid oportuniteta krivičnog GONJENJA u izviđaju, tj. da, i pored ispunjenosti opštih procesnih pretpostavki za krivično gonjenje, ne pokreće krivični postupak prema maloljetniku već da krivičnu prijavu odbaci. To su:

- **postojanje osnovane sumnje o izvršenju krivičnog djela određene težine i**
- **da se prema maloljetniku već izvršava krivična sankcija.**

Uslovi mogućnosti korišćenja načela oportuniteta u ove dvije procesne situacije su različiti a posljedice ispunjenja/neispunjenja naloženog vaspitnog naloga-naloženih vaspitnih naloga kao i kontrola odluke državnog tužioca za maloljetnike su identični.

3.1. Izvršenje krivičnog djela određene težine i uslovljeni oportunitet

Četiri su kumulativno predviđena uslova da bi državni tužilac za maloljetnike mogao da se koristi ovom zakonskom mogućnosti kod osumnjičenih maloljetnih lica. To su:

***Prvo*, da su u pitanju krivična djela za koja je kao glavna propisana novčana kazna i/ili kazna zatvora do deset godina**. Ovdje, za razliku od punoljetnih osumnjičenih lica, mogućnost primjene

oportuniteta krivičnog GONJENJA predviđena je i za krivična djela za koja je i kumulativno propisana novčana kazna i kazna zatvora do deset godina.

***Drugo,* da postoje dokazi iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je maloljetnik učinio krivično djelo.**

Treće,* da je maloljetnik spreman – da uz saglasnost zakonskog zastupnika pristane da ispuni jedan ili više vaspitnih naloga iz člana 12 *ZPMUKP.

***Četvrto*, da državni tužilac za maloljetnike smatra da ne bi bilo cjelishodno da se vodi postupak prema maloljetniku, s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život maloljetnika i njegova lična svojstva**.

Prilikom donošenja odluke o ovom vidu oportuniteta krivičnog GONJENJA državni tužilac za maloljetnike treba da uzme u obzir i sljedeće činjenice:

Prvo, prilikom izbora vaspitnog naloga državni tužilac za maloljetnike će posebno voditi računa da vaspitni nalog bude prilagođen ličnosti maloljetnika i prilikama u kojima maloljetnik živi, uzimajući u obzir njegovu spremnost da sarađuje u primjeni vaspitnog naloga.

Drugo, procjena spremnosti maloljetnika da prihvati ispunjenje jednog ili više vaspitnih naloga je diskreciono ovlašćenje državnog tužioca za maloljetnike i njegovo je pravo da prethodno donesenu odluku koriguje.

Treće, u odlučivanju o primjeni načela oportuniteta krivičnog GONJENJA u postupku prema maloljetnicima državni tužilac za maloljetnike mora da uzme u obzir i činjenicu da li se time utiče na razvoj i jačanje lične odgovornosti maloljetnika, na vaspitanje i pravilan razvoj njegove ličnosti kako ubuduće ne bi činio krivična djela.

Radi utvrđivanja okolnosti relevantnih za odlučivanje u ovakvim procesnim situacijama državni tužilac za maloljetnike može zatražiti obavještenja od zakonskog zastupnika maloljetnika, drugih lica, organa i ustanova, a kad je to potrebno, može ova lica i maloljetnika pozvati radi neposrednog obavještavanja. Takođe, državni tužilac za maloljetnike može zatražiti izvještaj o ličnosti maloljetnika i prilikama u kojima živi od organa starateljstva i stručne službe.

3.2. Izvršenje krivične sankcije prema maloljetniku i oportunitet krivičnog GONJENJA

Tri su, takođe kumulativno predviđena uslova mogućnosti korišćenja načela oportuniteta krivičnog GONJENJA po ovom osnovu:

- da je u toku izvršenje krivične sankcije prema maloljetniku,
- da se u toku izvršenja krivične sankcije prema maloljetniku otkrije ranije izvršeno krivično djelo za koje se nije znalo u vrijeme suđenja ili da maloljetnik izvrši novo krivično djelo;

- da s obzirom na težinu novootkrivenog/novoizvršenog krivičnog djela kao i krivičnu sankciju (kaznu, odnosno vaspitnu mjeru) koja se izvršava, ne bi imalo svrhe vođenje novog krivičnog postupka i izricanje krivične sankcije za to djelo.

Do primjene načela oportuniteta po ovom osnovu treba da dođe u onim situacijama kada se na osnovu analize okolnosti vezanih za novo krivično djelo i kaznu odnosno vaspitnu mjeru koju maloljetnik izvršava dođe do stava ne samo da se novim postupkom ništa ne može izmijeniti, već i da bi njegovo vođenje proizvelo negativne posljedice za maloljetnika i da bi bilo necjelishodno. Naravno, uslov primjene načela oportuniteta i po ovom osnovu je postojanje dokaza iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je maloljetnik učinio drugo krivično djelo.

Dakle, u ovoj situaciji državni tužilac za maloljetnike ne ispituje ličnost maloljetnika kao u prethodnom slučaju, nego samo novo krivično djelo (njegovu težinu) i kaznu, odnosno vaspitnu mjeru koju maloljetnik izvršava i nesvrsishodnost vođenja novog postupka i izricanja krivične sankcije za novo krivično djelo što je faktičko pitanje.

Samo u slučajevima kada su, u predmetnoj krivičnoj stvari maloljetnika, ispunjeni prednje navedeni uslovi državni tužilac za maloljetnike ne mora da pokreće krivični postupak za drugo krivično djelo.

3.3. Posljedice (ne) ispunjenja naloženog vaspitnog naloga/ naloženih vaspitnih naloga kod uslovnog oportuniteta

Dvije su moguće posljedice (ne) ispunjenja naloženog vaspitnog naloga/naloženih vaspitnih naloga kod ovog vida oportuniteta kod maloljetnih lica i one zavise od tri činjenice:

Prvo, ispunjenja i obima neispunjenja naloženog vaspitnog naloga/naloženih vaspitnih naloga.

Drugo, neizvršenje naloženog vaspitnog naloga/naloženih vaspitnih naloga uopšte.

Treće, procjene državnog tužioca za maloljetnike o necjelishodnosti pokretanja postupka prema maloljetniku i pored nepotpunog ispunjenja naloženog vaspitnog naloga/naloženih vaspitnih naloga.

U skladu sa ovim kriterijumima državni tužilac za maloljetnike će:

1. ***Rješenjem odbaciti krivični prijavu.*** Dva su slučaja u kojima će državni tužilac za maloljetnike donijeti ovakvu odluku:

Prvo, ako je maloljetnik u potpunosti ispunio preuzeti vaspitni nalog/vaspitne naloge što se utvrđuje na osnovu izvještaja organa starateljstva. U ovom slučaju obaveza je državnog tužioca za maloljetnike da donese ovakvu odluku.

Drugo, ako je maloljetnik samo djelimično ispunio preuzeti vaspitni nalog/vaspitne naloge pod uslovom da procjeni da pokretanje postupka ne bi bilo cjelishodno.

Cjelishodnost nepokretanja postupka i pored nepotpunog ispunjenja preuzetog vaspitnog naloga/ vaspitnih naloga državni tužilac za maloljetnike cijeni na osnovu procjene sljedećih okolnosti (priroda

krivičnog djela, okolnosti pod kojima je učinjeno krivično djelo, raniji život maloljetnika, njegova lična svojstva **i posebno razloga neispunjenja u potpunosti preuzetog vaspitnog naloga-vaspitnih naloga).**

Procjena djelimičnog ispunjenja vaspitnog naloga/vaspitnih naloga i razloga za necjelishodnost pokretanja postupka prema maloljetniku u takvom slučaju je diskreciono pravo državnog tužioca za maloljetnike.

2. ***Pokretanje i sprovođenje pripremnog postupka prema maloljetniku.*** *Dva su* slučaja u kojima će državni tužilac za maloljetnike donijeti ovakvu odluku:

Prvo*,* ako maloljetnik nije izvršio preuzeti vaspitni nalog/preuzete vaspitne naloge uopšte. U ovom slučaju obaveza je državnog tužioca za maloljetnike da pokrene i sprovede pripremni postupak prema maloljetniku.

Drugo, ako je maloljetnik samo djelimično ispunio preuzeti vaspitni nalog/vaspitne naloge, ali u mjeri koja opravdava pokretanje postupka.

Procjena djelimičnog ispunjenja vaspitnog naloga/vaspitnih naloga u mjeri koja opravdava pokretanje postupka je diskreciono pravo državnog tužioca za maloljetnike.

Kriterijumi procjene državnog tužioca za maloljetnike o opravdanosti pokretanja postupka prema maloljetniku po ovom osnovu su identični kriterijumima njegove procjene nesvrsishodnosti pokretanja postupka i pored samo djelimičnog ispunjenja vaspitnog naloga/vaspitnih naloga (priroda krivičnog djela, okolnosti pod kojima je učinjeno krivično djelo, raniji život maloljetnika, njegova lična svojstva i **posebno** razlozi djelimičnog ispunjenja preuzetog vaspitnog naloga/vaspitnih naloga).

3.4. Odbačaj krivične prijave i prava lica oštećenog krivičnim djelom

Dvije su specifičnosti statusnog položaja oštećenog lica u slučajevima odbačaja krivične prijave po osnovu uslovljenog oportuniteta.

Prvo, obaveza je državnog tužioca za maloljetnike da o odbacivanju krivične prijave obavijesti oštećenog.

Zakonodavac ne propisuje rok za dostavljanje obavještenja oštećenom. Međutim, i pored toga državni tužilac za maloljetnike treba to da učini u što kraćem roku-tj. shodno članu 5 ZPMUKP (Hitnost postupka prema maloljetniku*).*

Drugo, pravo je oštećenog **da zahtijeva od sudije za maloljetnike nadležnog suda da odluči o pokretanju postupka prema maloljetniku. Oštećeni ovo svoje pravo može da iskoristi u roku koji je u zavisnosti od činjenice da li je ili ne obaviješten od strane državnog tužioca za maloljetnike o takvoj njegovoj odluci.**

U slučajevima kada je oštećeni obaviješten od strane **državnog tužioca za maloljetnike o odbačaju krivične prijave po ovom osnovu**32 **oštećeni može u roku od osam dana zahtijevati od sudije za maloljetnike nadležnog suda da odluči o pokretanju postupka prema maloljetniku. U slučaju da nije obaviješten** zahtjev može uputiti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za odbacivanje krivične prijave. Rokovi su prekluzivni.

Ako sudija za maloljetnike nadleženog suda po podnesenom zahtjevu oštećenog, odluči da se postupak prema maloljetniku pokrene državni tužilac za maloljetnike mora da učestvuje u daljem postupku iako se s vođenjem postupka ne slaže. Oštećeni u takvoj procesnoj situaciji ne dobija ulogu tužioca i postupak se ne pokreće odgovarajućim optužnim aktom već rješenjem suda kao organa čija je funkcija presuđenje a ne optuženje.

Načelom oportuniteta državni tužilac za maloljetnike može da se koristi do donošenja naredbe o pokretanju pripremnog postupka prema maloljetniku na osnovu člana 70 stav 1 ZPMUKP. Poslije ovog trenutka – u toku pripremnog postupka ili po njegovom okončanju, do obustave krivičnog postupka prema maloljetniku može doći na osnovu člana 75 i 76 ZPMUKP.

4. Postupak za određivanje vaspitnog naloga u pripremnom postupku-uslovljeni oportunitet u pripremnom postupku (čl. 75 ZPMUKP)

Treći mogući vid načela oportuniteta krivičnog GONJENJA kod maloljetnih osumnjičenih/okrivljenih lica je uslovljeni oportunitet u pripremnom postupku-Postupak za određivanje vaspitnog naloga u pripremnom postupku. Predviđen je u članu 75 ZPMUKP.

Dvije su njegove ključne osobenosti. Prva se tiče potpune podudarnosti po najvećem broju pitanja sa uslovljenim oportunitetom u izviđaju-Postupkom za određivanje vaspitnog naloga u izviđaju iz člana 69 ZPMUKP, a druga se tiče njegovih specifičnostima koje su rezultat faze postupka prema maloljetnicima u kojoj može doći do njegove primjene.

Posmatrano sa aspekta prve osobenosti ovog vida načela treba samo konstatovati da su uslovi mogućnosti njegove primjene, vrsta vaspitnih naloga koji mogu biti određeni maloljetniku, kao i posljedice izvršenja odnosno neizvršenja ili djelimičnog izvršenja određenog vaspitnog naloga/vaspitnih naloga u potpunosti podudarni i istovjetni sa ovim pitanjima uslovnog oportuniteta-postupka određivanja vaspitnog naloga u izviđaju iz člana 69 ZPMUKP. Isti je slučaj i sa drugim krivičnim djelom koje je maloljetnik izvršio ili koje je otkriveno u toku izvršenja krivične sankcije prema maloljetniku u ovoj fazi krivičnog postupka. Shodno tome, sve ono što je rečeno po ovim pitanjima kod uslovljenog oportuniteta

32 Obaveza je državnog tužioca za maloljetnike ne samo da obavijesti oštećenog o njegovoj odluci o necjelishodnosti pokretanja postupka prema maloljetniku već i da navede razloge na kojima zasniva takvu svoju odluku. I pored nepreciznosti zakonske norme po ovom pitanju, istu treba tumačiti tako da ovu svoju obavezu državni tužilac za maloljetnike realizuje u roku od osam dana od dana donošenja takve odluke.

u izviđaju iz člana 69 ZPMUKP ima shodnu primjenu i kod ovog vida načela oportuniteta kod maloljetnih okrivljenih lica.

Posebne specifičnosti ovog vida oportuniteta su:

Prvo, ako su ispunjeni prednje navedeni uslovi za njegovu primjenu državni tužilac može donijeti RJEŠENJE o obustavi pripremnog postupka a ne RJEŠENJE o odbačaju krivične prijave jer je pripremni postupak već pokrenut. Shodno tome, ako maloljetnik u potpunosti ispuni vaspitni nalog/vaspitne naloge državni tužilac za maloljetnike će donijeti RJEŠENJE o obustavi postupka (čl. 75 st. 5 ZPMUKP). Sadržina rješenja o obustavi pripremnog postupka istovjetna je sadržini rješenja o odbačaju krivične prijave po ovom osnovu.

Drugo, *kao* i u slučaju kada maloljetnik u potpunosti ispuni naloženi vaspitni nalog/vaspitne naloge državni tužilac za maloljetnike na isti način postupa i u slučaju kada maloljetnik djelimično ispuni vaspitni nalog/vaspitne naloge ukoliko ocijeni da dalje vođenje postupka, s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život maloljetnika, njegova lična svojstva i razloge neispunjenja u potpunosti preuzetog vaspitnog naloga, očigledno ne bi bilo cjelishodno.

Treće, ako maloljetnik ne izvrši vaspitni nalog ili ga izvrši samo djelimično u mjeri koja opravdava dalje vođenje postupka, državni tužilac za maloljetnike nastavlja postupak.

Četvrto, o obustavi postupka državni tužilac za maloljetnike obavještava oštećenog, koji nema pravo da zahtijeva od sudije za maloljetnike nadležnog suda da odluči o pokretanju postupka prema maloljetniku. Protiv rješenja državnog tužioca za maloljetnike donesenog po ovom osnovu nije dozvoljena žalba.

5. Obustava postupka prema maloljetniku iz razloga cjelishodnosti u pripremnom postupku – bezuslovni oportunitet u pripremnom postupku (čl. 76 ZPMUKP)

Jedno od prava kojim državni tužilac za maloljetnike može da se koristi u pripremnom postupku je i pravo korišćenja bezuslovnog oportuniteta u ovoj fazi postupka. Riječ je o posebnom vidu oportuniteta krivičnog GONJENJA – o obustavi postupka prema maloljetniku iz razloga cjelishodnosti u pripremnom postupku (čl. 76 ZPMUKP). Naravno ne bezuslovno već pod uslovima predviđenim u ovoj odredbi ZPMUKP.

Neizostavan uslov rješavanja krivične stvari maloljetnika na ovaj način je postojanje zakonom predviđenih razloga za primjenu uslovljenog oportuniteta iz člana 69 stav 1 i 3 ZPMUKP. U takvom slučaju, tj. ako postoje razlozi za primjenu uslovljenog oportuniteta u izviđaju državni tužilac za maloljetnike donosi naredbu o obustavi postupka. Riječ je ne o mogućnosti već o obavezi državnog tužioca za maloljetnike da ispunjenjem ovih uslova donese naredbu o obustavi postupka. Naredbu o obustavi postupka u ovakvoj procesnoj situaciji državni tužilac za maloljetnike donosi samo u slučaju njegove procjene o ispunjenosti uslova za tako nešto što je njegovo diskreciono pravo.

U slučaju ispunjenja prednje navedenih uslova naredbu o obustavi postupka po ovom osnovu državni tužilac za maloljetnike donosi ne samo u toku pripremnog postupka već i nakon njegovog okončanja-sve do podnošenja sudu obrazloženog predloga za izricanje krivične sankcije na osnovu člana 78 stav 1 ZPMUKP.

Obaveza je državnog tužioca da naredbu o obustavi postupka donesenu po ovom osnovu dostavi oštećenom koji ima pravo da podnese zahtjev sudiji za maloljetnike nadležnog suda da odluči o pokretanju postupka prema maloljetniku. Dva su kumulativno predviđena uslova koja moraju biti ispunjena da bi oštećeni realizovao ovo svoje pravo-da bi mogao da podnese zahtjev sudiji za maloljetnike nadležnog suda da odluči o pokretanju postupka prema maloljetniku.

Prvo, da se radi o krivičnom djelu za koje je propisana kazna zatvora od pet godina ili teža kazna. U slučajevima krivičnih djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina ovo pravo ne pripada oštećenom. U takvim krivičnim slučajevima donošenjem naredbe o obustavi postupka po ovom osnovu krivična stvar maloljetnika se smatra konačno rješenom.

Drugo, da oštećeni podnese zahtjev sudiji za maloljetnike nadležnog suda u roku od 15 dana od dana prijema naredbe.

Protiv rješenja sudije za maloljetnike kojim se odbija predlog oštećenog za pokretanje postupka žalba nije dozvoljena.

U slučajevima kada sudija za maloljetnike na zahtjev oštećenog donese odluku da se postupak prema maloljetniku sprovede državni tužilac za maloljetnike je obavezan da sprovede postupak u skladu sa ZPMUKP i pored toga što je prethodno donio naredbu o obustavi postupka.

TREĆI DIO

Obrasci za primjenu oportuniteta krivičnog gonjenja

DRUGI DIO

Oportunitet i maloljetna lica

1. Obrazac rješenja o odlaganju krivičnog GONJENJA

Crna Gora

***Osnovno državno tužilaštvo u*_____**

***Kt. br.*_____**

***Datum*_____**

Na osnovu člana 272 stav 3 Zakonika o krivičnom postupku donosim

RJEŠENJE O ODLAGANJU KRIVIČNOG GONJENJA

Osumnjičenom_____ (*navesti lične podatke osumnjičenog)* zbog **osnova** sumnje da je dana_____u_____ (*navesti činjenični opis krivičnog djela*) izvršio krivično djelo_____iz čl_____KZ

Odlaže se krivično gonjenje i

NALAŽE SE

1. da otkloni štetnu posljedicu nastalu izvršenjem krivičnog djela na taj način što će_____ _____(*navesti način otklanjanja štetne posljedice).*

2. da u korist _____(navesti podatke subjekta kojem treba izvršiti uplatu) uplati iznos od_____EUR33

Obaveze iz tač. 1 i 2 osumnjičeni će izvršiti u roku od_____dana/mjeseci tako što će_____(*opisati način izvršenja obaveze/obaveza)*

Ukoliko osumnjičeni izvrši obavezu/obaveze na način i u roku kako je to naloženo, krivična prijava će biti odbačena. Ukoliko osumnjičeni ne izvrši obavezu/obaveze na način i u roku kako je to naloženo, krivično gonjenje protiv osumnjičenog će biti nastavljeno.

OBRAZLOŽENJE

Krivičnom prijavom podnijetom dana_____od strane_____*(navesti podnosioca krivične prijave)* osumnjičenom_____je stavljeno na teret izvršenje krivičnog djela iz člana_____KZ za koje je propisana_____(*navesti vrstu i iznos propisane kazne).*

Iz krivične prijave proizilazi _____(*obrazložiti navode krivične prijave, kao i dokaze koji potvrđuju navode iz krivične prijave*) da postoje **osnovi** sumnje da je osumnjičeni izvršio krivično djelo koje mu se stavlja na teret.

33 Ovaj dio izreke Rješenja zavisi od vrste naložene obaveze/naloženih obaveza. Obaveza mora biti određena po vrsti sa punim nazivom. Ukoliko se nalaže više obaveza, one se određuju kumulativno.

Iz pribavljenog izvještaja KE i PE za osumnjičenog proizlazi da je osumnjičeni neosuđivan i da se protiv njega ne vodi krivični postupak *(ukoliko jeste obrazložiti razloge cjelishodnosti odlaganja krivičnog GONJENJA).*

Državni tužilac je utvrdio da su u konkretnom slučaju ispunjeni svi zakonom propisani uslovi za odlaganje krivičnog GONJENJA (*obrazložiti razloge*) i smatra da je opravdano odlaganje krivičnog GONJENJA iz sljedećih razloga (*navesti razloge).*

Primjenu odlaganja krivičnog GONJENJA predložio je_____

Nakon sprovedenih pregovora sa osumnjičenim postignuta je saglasnost o vrsti, načinu i roku izvršene obaveze/obaveza.

Prilikom izbora vrste obaveze/obaveza, načina njenog izvršenja i roka izvršenja državni tužilac je posebno imao u vidu_____*(obrazložiti razloge kojima se državni tužilac rukovodio prilikom izbora vrste obaveze, načina i roka njenog izvršenja).*

O posljedicama neizvršenja prihvaćene obaveze/obaveza osumnjičeni je posebno upozoren.

Oštećeni je dao saglasnost za nalaganje obaveze/obaveza_____34

Oštećeni je upoznat sa pravom da imovinskopravni zahtjev može ostvariti u parničnom postupku.

Osumnjičeni je upoznat sa pravom oštećenog da protiv njega vodi parnični postupak radi namirenja imovinskopravnog zahtjeva i da se, ukoliko osumnjičeni izvrši naloženu obavezu/obaveze u ostavljenom roku i na određeni način odredbe člana 59 ZKP neće primjenjivati.

Odlaganje krivičnog GONJENJA ne utiče na eventualni regresni zahtjev osiguravajućeg društva, niti na druge eventualne imovinskopravne zahtjeve koji mogu da proisteknu iz okolnosti krivičnog djela koje je osumnjičenom stavljeno na teret.

Pravna pouka: Protiv ovog rješenja nije dozvoljeno podnošenje pritužbe neposredno višem državnom tužilaštvu.

U_____ IME I PREZIME DRŽAVNOG TUŽIOCA

Dana_____

Dostavljeno:

- osumnjičenom
- oštećenom ako ga ima
- humanitarnoj organizaciji-javnoj ustanovi….
- drugim organima i organizacijama na koje se RJEŠENJE odnosi (ako ih ima)

34 Ovu konstataciju RJEŠENJE sadrži samo u slučaju kada su osumnjičenom naložene obaveze iz čl. 272 stav 1 tač. 3 i 4 ZKP

2. Obrazac rješenja o odbacivanju krivične prijave

Crna Gora

Osnovno državno tužilaštvo u_____

Kt. br._____

Datum_____

Na osnovu člana 272 stav 6 Zakonika o krivičnom postupku donosim

RJEŠENJE

ODBACUJE SE krivična prijava podnijeta od strane_____dana_____protiv osumnjičenog_____(*navesti lične podatke)* kojom je osumnjičenom stavljeno na teret da je dana_____u_____(*navesti opis krivičnog djela)* izvršio krivično djelo _____ _____iz člana_____KZ

jer je osumnjičeni izvršio obavezu/obaveze iz člana 272 stav 1 tač._____(*navesti obavezu/obaveze)* Zakonika o krivičnom postupku, naloženu Rješenjem o odlaganju krivičnog GONJENJA Kt. br._____od_____godine.

OBRAZLOŽENJE

Krivičnom prijavom podnijetom dana_____od strane_____*(navesti podnosioca krivične prijave)* osumnjičenom_____je stavljeno na teret izvršenje krivičnog djela_____iz člana_____KZ za koje je propisana_____*(navesti vrstu i iznos kazne).*

Nakon uvida u krivičnu prijavu i dostavljene dokaze državni tužilac je utvrdio da u konkretnom slučaju postoje opšti zakonski uslovi za primjenu oportuniteta krivičnog GONJENJA, kao i posebni uslovi za nalaganje određene obaveze *(obrazložiti razloge cjelishodnosti kojima su rukovodio državni tužilac da donese odluku o odlaganju krivičnog GONJENJA).*

Osumnjičeni se saglasio da mu se odloži krivično gonjenje pod predloženim uslovima. S obzirom na ovo donijeto je, na osnovu člana 272 stav 3 ZKP RJEŠENJE o odlaganju krivičnog GONJENJA osumnjičenog Kt. br. kojim je osumnjičenom naloženo da u roku_____dana izvrši naloženu obavezu/obaveze_____(*navesti vrstu naložene obaveze/obaveza, predmet i način izvršenja).*

Uvidom u_____*(navesti dokaz na osnovu kojeg je državni tužilac zaključio da je obaveza izvršena)* utvrđeno je da je osumnjičeni u roku od_____dana izvršio naloženu obavezu tako što je_____*(opisati način izvršenja naložene obaveze).*

S obzirom na navedeno proizlazi da je osumnjičeni u cjelosti i na način naložen Rješenjem o odlaganju krivičnog GONJENJA Kt. br._____od_____izvršio naloženu obavezu/obaveze, te se na osnovu člana 272 stav 6 Zakonika o krivičnom postupku donosi RJEŠENJE o odbačaju krivične prijave.

Pouka o pravnom lijeku. Oštećeni nema pravo preduzimanja krivičnog GONJENJA na osnovu člana 59 ZKP.

U_____ IME I PREZIME DRŽAVNOG TUŽIOCA

Dana_____

Dostavljeno:

- osumnjičenom/braniocu (ako ga ima)
- oštećenom
- podnosiocu krivične prijave koji nije oštećeni

3. Obrazac rješenja o odbacivanju krivične prijave iz razloga pravičnosti

Crna Gora

Osnovno državno tužilaštvo u_____

Kt. br._____

Datum_____

Na osnovu člana 273 Zakonika o krivičnom postupku donosim

RJEŠENJE

ODBACUJE SE krivična prijava Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore Ku. br._____od_____podnijeta protiv osumnjičenog_____zbog krivičnog djela Ugrožavanje javnog saobraćaja iz člana 339 stav 3 u vezi sa stavom 1 Krivičnog zakonika budući da je osumnjičeni_____usljed stvarnog kajanja, pričinjenu štetu u potpunosti nadoknadio, te da prema okolnostima slučaja izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično.

Što je

Dana_____u_____upravljajući putničkim vozilom_____ kojom prilikom je oštećeni_____zadobio lake tjelesne povrede u predjelu glave i desnog ramena u vidu_____(*navesti činjenični opis i pravnu kvalifikaciju izvršenog krivičnog djela)* čime je izvršio krivično djelo iz člana_____KZ.

Razlozi

U krivičnoj prijavi Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore – Uprave saobraćajne policije Ku. br._____od_____navodi se_____*(opis krivičnog djela).* Uz krivičnu prijavu dostavljeni su skica lica mjesta, foto dokumentacija, ljekarsko uvjerenje o vrsti i težini zadobijenih povreda oštećenog_____i priznanica o plaćenim djelovima putničkog vozila Auto kuće_____br. od_____god.

Osumnjičeni je pristupio pozivu Osnovnog državnog tužilaštva u_____dana _____i tom prilikom izjavio da se saobraćajna nezgoda desila na način kako je to opisano u krivičnoj prijavi i priloženoj pisanoj i foto dokumentaciji, da se iskreno kaje zbog učinjenog djela, te da mu je posebno teško što je oštećeni_____zadobio opisane povrede. Kontaktirao je oštećenog_____i ponudio mu medicinsku i svaku drugu pomoć. Takođe je u potpunosti nadoknadio pričinjenu štetu, tako što je platio zamijenjene djelove na putničkom vozilu oštećenog i o tome priložio dokaz.

Imajući u vidu navedene okolnosti, smatramo da u konkretnom slučaju ima mjesta primjeni člana 273 Zakonika o krivičnom postupku, jer izricanje krivične sankcije prema osumnjičenom_____ _____ne bi bilo pravično, zbog čega je donijeta odluka kao u izreci rješenja.

U_____ IME I PREZIME DRŽAVNOG TUŽIOCA

Dana_____

Dostavljeno:

- osumnjičenom/braniocu (ako ga ima)
- oštećenom
- podnosiocu krivične prijave

4. Obrazac obavještenja oštećenom o odbačaju krivične prijave

Crna Gora

Osnovno državno tužilaštvo u_____

Kt. br._____

Datum_____

Oštećenom_____

Mjesto_____

Ulica_____

Obavještavamo Vas da je ovo tužilaštvo na osnovu člana 273 Zakonika o krivičnom postupku odbacilo krivičnu prijavu koju je Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore_____ podnijelo protiv osumnjičenog_____zbog krivičnog djela Ugrožavanje javnog saobraćaja iz člana 339 stav 3 u vezi sa stavom 1 Krivičnog zakonika.

Pouka o pravnom lijeku:

- Protiv ovog rješenja nemate pravo da podnesete pritužbu Višem državnom tužilaštvu u smislu člana 271a stav 1 Zakonika o krivičnom postupku.

- Imovinskopravni zahtjev možete ostvariti u parničnom postupku.

U_____ IME I PREZIME DRŽAVNOG TUŽIOCA

Dana_____

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-692-02-5
COBISS.CG-ID **39593988**